

Klaudyánův jednolist s mapou Českého království

1518

EVA NOVOTNÁ

MAPOVÁ SBÍRKA

Přírodovědecká fakulta

UNIVERZITA KARLOVA

Vladislav
Jagellonský
*Český, uherský
a chorvatský král*
život: 1456-1516
vláda: 1471-1516

Ludvík Jagellonský
*Český, uherský
a chorvatský král*
život: 1506-1526
vláda: 1516-1526

Jednota bratrská – vznik a pravidla

Petr Chelčický

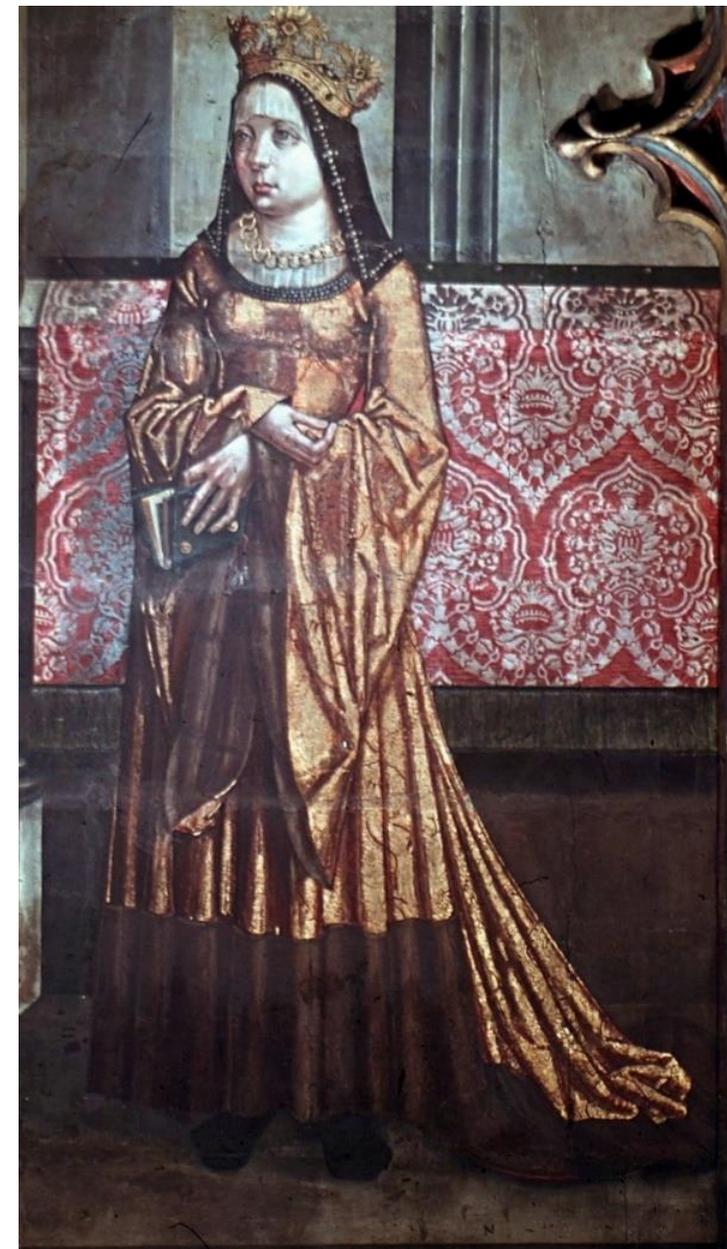
Rokycanův synovec Řehoř

Jednota bratrská - pronásledování

Jiří z Poděbrad, král obojího lidu z cyklu *Slovanská epopej*. A. Mucha 1923

Královna Anna roz. de Foix-Candale

Mapy Čech před Klaudyánem

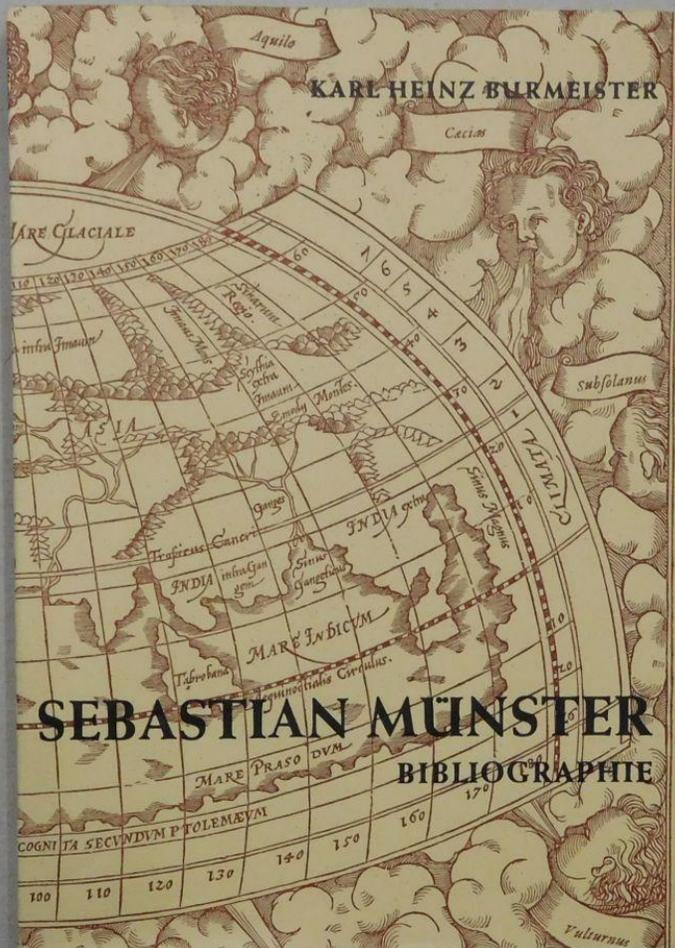

Erhard Etzlaub. Romweg-Karte. Nürnberg, 1499.

Mikuláš Kusánský (1401-1464). Mapa Střední Evropy. 1492. Faksimile, Praha, 1895.

Dosavadní výzkumy

A Survey of the Double-page Maps in Thirty-Five Editions of the *Cosmographia Universalis* 1544-1628 of Sebastian Münster and in his Editions of Ptolemy's *Geographia* 1540-1552

By HAROLD L. RELAND †

FOREWORD

"What I think is important is the number of maps belonging to the various editions [of Münster's *Cosmographia*]. Some editions have 14 maps, some 28, 35 or 26..."—extract from a letter dated 6th July, 1956, sent to the writer by Mr. R. V. Topley, author of *Maps and Map-makers* (London, 1952).

These words prompted the research involved in this article. The writer wishes to express his sincere gratitude to Mr. Topley for suggesting a study which has been so interesting and enjoyable.

In the course of the research, the writer has received assistance and encouragement from many people here and abroad. It would be contrary to the manner of Sebastian Münster to pass them by with a "typo numerus in mention", and it is with the greatest appreciation that the writer lists the people whose kindness and cooperation have made this study possible.

Mr. Walter H. Adalsh, Schweizerische Landesbibliothek, Bern; Dr. P. H. Bordin, Kunstmuseum, Basel; Mr. George Cilliers, Bibliothèque Nationale et Universitaire, Strasbourg; Dr. Ernst Emmertling, Historischer Verein, Ingelheim; Mademoiselle M. Foncin, Bibliothèque Nationale, Paris; Dr. F. Oelchler, Bayerische Staatsbibliothek, München; Dr. Walter Matthey, Germanische National-Museum, Nürnberg; Dr. Otiernann, Universitäts-Bibliothek, München; Mr. W. Hülke, Universitäts-Bibliothek, Bonn; Dr. F. Hensler, Österreichische Nationalbibliothek, Vienna; Mr. R. A. Stebbins, British Museum, London; Mr. R. V. Topley, Francis Edwards, Ltd., London; Dr. H. Suab, Universitäts-Bibliothek, Basel; Mr. George H. Roan, Tall Tree Library, Jenkintown, Pa.; Mr. Louis Cohen, Argyre Book Store, New York, N.Y.; Mrs. Maud Cole, Rare Book Room, Public Library, New York, N.Y.; Mr. Simeon, J. M. Edinboro, Rare Book Room, Library of Congress, Washington; Dr. Arch Gerlach, Map Division, Library of Congress, Washington; Miss Helen Lorraine Hultz, New York, N.Y.; Mr. H. P. Kraus, Rare Book Dealer, New York, N.Y.; Mrs. Margaret C. Lorenz, Rare Book Room, Cornell University, Ithaca; Dr. Hans Neebó, New York, N.Y.; Dr. Felix Reichmann, Cornell University, Ithaca, N.Y.; Mr. Samuel Stages, Caldwell Book Store, New York, N.Y.; Mr. Benjamin Swann, Swann Auction Galleries, New York; Dr. L. C. Wauth, John Carter Brown Library, Providence, R.I.

I. INTRODUCTION

When the name Sebastian Münster (1489-1552) is mentioned in cartographical writings, it is frequently connected with some superlative, such as:

1. The first to introduce a separate map for each of the four then known continents, Europe, Asia, Africa, America.
2. The first separately printed map of England.
3. The earliest map of Africa available.
4. The earliest map of America of the 16th Century.
5. The oldest woodcut obtainable of Scandinavia.
6. The first to quote his authorities for the "modern" maps.¹

¹ Comments 1-6: R. V. Topley, *Maps and Map-makers* (London, 1952).

Portrait of Sebastian Münster by an unknown master—1st half of the 16th century. The location of the portrait is in the Aula des Posten- und Völkerverkehrswesens, Basel, Switzerland.

V. ŠVAMBERA & B. ŠALAMON:
MONUMENTA CARTOGRAPHICA BOHEMIAE.

TEXT K LISTU 1 a 1^a

DR. IV. HÖNL & DR. K. KUČAŘ:

MIKULÁŠ CLAUDIANUS:

MAPA ČECH Z ROKU 1518

PRAHA 1936.

GEOGRAFICKÝ ÚSTAV KARLOVY UNIVERSITY, PRAHA II, ALBERTOV 6

Mikuláš Klaudyán (+1521)

MB. PAPROCKÝ Z HLOHOL A PAPROCKÉ VŮLE, Bartoloměj.
Diadochos. Praha, 1602.

Mladá Boleslav, Klaudyánova tiskárna, dům č. 77 Na Karmeli.

BRAUN, Georg.
*Nvrnberga
florentiſſimum
Germaniæ ...*
Cologne, 1572.

Pořízení nebožtíka dobré paměti Mistra Mikuláše Lékaře boleslavského^[1]

Já Mikuláš Lékař, jsa od pána Boha nemocí navštíven avšak jsa při dobré paměti a rozumu, takto o svém statku řídím a kšaftuji.^[2] Nejprve poručníky činím paní Její milost^[3] a paní Veroniku,^[4] a jich milostem věřím, že to zpravovatí budou tak jakž tuto dole oznamuje se.

Item,^[5] dlužen jsem Štěpánovi Žlutickému 48 kop míšeňských,^[6] kdež jsem je dal ženě své vybrané peníze aby je mu dala.

Item, poručím manželce své dům i se vším příslušenstvím, což k tomu jest,^[7] šaty i jiné věci, a k tomu poručím jí všechny lékařské věci, kteréž jsou v jalmaře, kdež jich jest nejméně za sto zlatých, aby je prodala a na to se s dětkami živila.

Item, louku zaplacenou také jí poručím, kteráž jest v Chlumě,^[8] aby měla také pomoc k živnosti dětem.

Item, dětem poručím třému každému sto zlatých uherských,^[9] kdež žena má 250 zlatých uherských a Wolf^[10] dodá jí ještě čtyři zlaté. A k tomu Janovi pacholetí poručím knihy všechny lékařské, a knihy duchovní poručím bratřím starším,^[11] kromě také Bibli českou^[12] poručím pacholetí a latinskou hrubou^[13] poručím Janovi, písaři Turnovskému^[14] a jednu libru^[15] také vosku zeleného, témuž Janovi také dávám jemu hrubé berillum^[16], kteréž jest nahoře v komoře.

Item, paní Její milosti staré^[17] dávám dryák^[18] alexandrinský s zamčitou puškou.^[19]

Item, paní Veronice poručím všechny lékařské věci, kteréž jsou v komoře, prachy i jiné věci.

Item, pakliby Pán Bůh neuchoval kterého dítěte dříve rozumných let, tehdy aby z mrtvého na živé spadlo; pakliby Pán Bůh všech neuchoval, tehdy těch dílů polovici manželce mé Markytě a polovici na chudé.

Item, zahradu proti domu i s srubem to poručím Markétě manželce své, aby měla ještě nač děti chovati.

Item, dvůr v Odicích^[20] od Zemličky^[21] i od Špičky poručím Bratřím chudým,^[22] aby jej prodali a neb učinili s ním co chtí.

Item, prosím Markéty ženy své aby čeledi kteráž jest u mne křivdy nečinila, než aby se s nimi počtla a zaplatila pěkně.

Item, pakliby kdo pravil o jakém dluhu, že já o žádném nevím než Štěpánovi.

Item, co se dotýče dluhův mých, kteréž jsou mně dlužní, tu jest má ruka vlastní v registrách velikých napsáno. Těž ty dluhy poručím Markétě manželce své, ať je sobě vypominá.

Item, co jsem nyníčko zde nakoupil, aby to též Markétě ženě mé zůstalo, než krom lékořice ta má býtí paní Veronice, a všechny džbánky benátské, kteréž jsou v komoře i s lékařstvím, ty také paní Veronice poručím.

Item, koně a dobytky, kteréž jsou kdekoli ve dvořích, to všecko poručím Markétě manželce své.

Dán v Lipště^[23] v pátek na den sv. Augusta léta 21.^[24]

I také jest mi to ku paměti přišlo, že jsem paní Fraňkové dlužen za ½ centnýře cukru,^[25] libra^[26] po 5 gr. bílých,^[27] jakož toho všeho zpráva se najde v mých rejstřících velikých, mou vlastní rukou psaných.

Item, Oldřicha Velenského^[28] zůstává u mne 10 kop gr. českých, a on jest mi na to dlužen 17 ½ zl. rýnského.^[29]

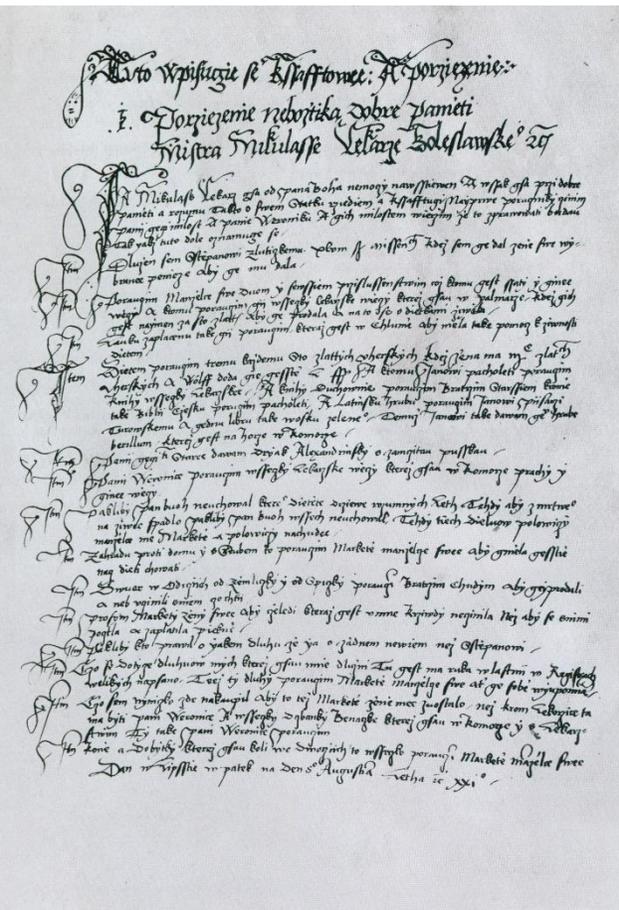
Item, chtěl-li by kdo jaké dluhy praviti, buď za papír a neb začkoli, že o žádném nevím, než nebožtík Němec,^[30] který jest se mnou spolek měl z Norimberka, ten jest se dlužil, ale já nevím, slovem-li mým čili nic, než já jsem jemu dal hotové peníze na 400 zl. rýnských kromě nákladu svého; a však přes to v Praze jest zákonů^[31] na 200 aneb víc. A u Hrušky u Petra v domě v sudu^[32] herbářů^[33] na 300, a nějaké řetízky u mne v domě, kteréž jsem nedávno nalezl v škatuli, to všecko může zpeněženo býti dosti lacino a to zaplacenou býti může.

Item, Havlovi Ptáčkovic^[34] jsem také něco dlužen, a on jest na to přijal na ten dluh 3 kopy grošů krále Jiřího^[35] a 12 grošů, avšak dále se spraví všecko registry.

Item, jestli že by pán Bůh Markéty mé tento čas morní neuchoval, tehdy ten její díl mocně jich milostem paním dávám,^[36] jako nejvyšším poručnicím, že s tím budou tak šafovati, jakož jsem poručil jich milostem přátelům jejím. A nuzným a chudým do Žateckého kraje i jinde aby udílely; pakli pán Bůh popřeje jí živou býti, necht' požívá svého do Boží vůle.

Byli při tom kšaftu Havel Ptáček přísežný konšel města Boleslavě a Martin Sádlo, obyvatel téhož města Boleslavě Mladého.

A toto pořízení vepsáno jest v tyto knihy městské, kteréž jest nebožtík Mistr Mikuláš k takové potřebě za zdravého života obci dal z rozkázání pana jeho Milosti^[37] v pondělí před svatou Kateřinou léta od narození Syna Božího 1522.^[38]

Klauďyánova ulice

Klauďyánova nemocnice v Mladé Boleslav

Knieha Kteraz slowe Pastyrz. nebo Ermass (Ge[n]z gest byl včedlnik swateho **Proczinagi se Kniehy Pastyrze.**

Capitola prvnie.

Teryz mie wykrmil bieffe Pro dal nieiaku Swecziu w Rymie/Pomnohych pak cjasych/tu sem ya poznal/a pocjal sem gi milowati iako sifru. Pomicterem/pak cjasu.vrzal sem gi ana se myge/wrzce Tyberys. A po Eyt sem giie mku. a wywedl sem gi 33. 34. A wida gi rzekl sem. Sstiasny bych byl. Ebybych takowu manzelku miel. A krafu gegie wida/myslech wofdezy swom raku. Sstiasny bych byl. Bych takowu manzelku miel/y wspanosobich y wmravich. A to sem toliko myslil/a nuz sem wierz nemyslil. **P**oczajtu pak nie.teratek chodil sem stien myslonim/a wolebil sem stworzenie boszy zedy przewedebne a przepie knie bylo. A tak chodie y wspan sem/ A potoz y hnd wozcho pil mie duch/a nesi mie przez mjesto gedno kprawe stranie/ przez kteresto nemohl giti slo wiewk/ A biesse to mjesto na opuakach w odami zehanych. A Ebyz sem przesid mjesto/ a przisidl krowni kleski nakolena/ iak sem sem od blii/ a hrzichy swe woznawati. A Ebyz sem se mobilil o tenorzdo se nebe/ y widiel sem sennu ktraz posadal sem byl. **P**ozdravugicie z nebe mne a rzekuz. Zdrav bud Ermass/ A ia wplebl nam rzekl sem gi/Pani co ty tu cinijs/ **O**

Knieha lekarska kteraz slowe herbarz aneb zelinarz welmi vziteczna

Knieha lekarska kteraz slowe herbarz: a neb zelinarz: z welmi vziteczna: z mnohych knieb latinskych. y z skutecznych praczu wybrana: pozczina se stiatnie.

BIBLIOTHEK DES STIFTES TEPL

BIBLIOTHEK DES STIFTES TEPL

BIBLIOTHEK DES STIFTES TEPL

1457

¶ Dacti a dymale wstomocicemu wicicam Bohu/ A Fwitta y propicchu lid skmu/ Ja Mikulase Klaubyan/ Lekary Bolelawsky/ Znaqe podle czechu mndre bo/ w Kniebach Kleskajichu zic zdrawi dusi/ lepsi gest nad tade slatno y/ srzeczno/ A tulo zdrawe/ lepsi gest nesi potlab nejimany/ Lad neme potlabu nad potlab zdrawi tula/ y wazl sem przoje pracy tulo/ Lad tute nalleba zna moneho/ Eby bych lidem/ A zolastie yajza Cstieho/ mohl sluzit wcinici. Aby lidze zdrawi/ hrze citame knie/ tuczo y poticime/ A nemoz y a noboz/ nej/ neblatema wista dochazeti mohl/ Protoz kady koi cisti budej snag. zic Jan ciany/ Lithomysly/ Kdzaz Juseny/ Rozlicnych mudrowo/ a Lekarynow/ Staroz y nowych wicemage. A hrze wstawicimu pracy/ kusime mnohych wicy mago/ pilnosf prispislowanie/ Znieh tuczo miel gest/ A potabz mie wspanositi ktraz byliny/ nebo ktrazie gila/ zpnosob moho figury tich my ryti sem dal/ pricicam gila wstich wicy jam y corygowanie. Tz se wozmi Cstie/ neblatema knie/ Dzijny/ ginat/ a ginat gmonuz se. Prizkide stich gmono Cstie/ Latnie/ y Fliemsky poloil sem/ prafnabniegisse rozumic. Aby wic/ ten/ otkerem sem nahore botel/ w prambie bogui mohl/ A slowitnemu mui/ Jeronymowi hblatow/ misticimu Mista/ Tornberga/ F wyfusticnie dal sem/ Ten patel przo Ewarym/ hawim/ Letha od Tlaroznie Syna boie bo/ Cstieho piti Steho Sedmagaeho.

BIBLIOTHEK DES STIFTES TEPL

zawrzary / swofeni ciny dobrými bude zawrzar . Proč. Lad zwiery žive spasená činičy činie/ a Bernie nelze se libiti bude/ A tomuto smyslu žadne písmo nesmie obporné/ ani osení smisfifi/ neb to zbe wciafkwí przi sprawicich se plni/ aniby naonom swietie se odpufficelo/ proto go hrzefstiezymu/ proti duchu swa temu rzeceno/ ale tak iako sprawzom rzeceno/ Eoz muz zbe odpuffite/ bude odpufficeno naonom swietie/ temuž tu nazemí a newpetle. rágis.

¶ Zcho zewfšeho sluffie zawrzieti/ že w edmo spifia nayprw počet položen/wiery obzgne/ podle člans kuow dwanazti. Druše položen smysl swietly wiery teto obzgne/ y prawb gegiech bytnych y sluzebnych Trzetie položen smysl przi spafenie lidfkan/ k swietles mu rozznamie/wiery naffy y smysla y prawdy/ fged nawameli se s písmy swatými/ yakož naffe nabiege gest. A w fšak gestli žeby buoh komu dal yafniegi zna ti/ oznamenie lafšaweho žadame.

Mikulase Klaubyan.

¶ Clazeno w Bolelawi mladem nad Gizeru. A dokonano Ten pondeli wwigilije Swatcho Wawrzince. Letha od Tlaroznie fyna Do žieho Pamazti Steho O smnagaeho

Przede mowa na Apologij Czecku.

Oko letha panie Zilycšieho pieti Steho/ a zwlaŝtie trzecieho a cietwiteho/ zburowa na ŝau proti gednotie ŝanŝe/ rozliżna polufficnie zamuffowe/ y protivniŝtwie/ zj y nawo dem/ a cja fym naŝadanim/ niekterych duchownych y ŝwiete fych. A rak ŝawne panitni Wladiflaw przinucat pŝati Zuph do Cech. Doteče bratzie wmo hnych wiczach/ wiaziti/ smyŝiti/ brŝeti/ ruhawie proti wie rze/ a mnohym kuŝom krcŝtianskym. **¶** Dŝte przi cunij/ pŝani ŝau gcho miloŝti/ od bratzie dwa liŝty. Wrtwienim počet wozeban/ ŝame wiary obzgne hrze ŝianŝe/ Eboŝti cjinienie narzu/ go se etne wiery. **¶** Potom Ebyz przefzo przefwŝeŝto/ opiat liŝtore Arale gcho miloŝti/ pokragich Cŝeŝte zamie/ rozŝla ni byli. w nich gŝi blndowani a kaczgowani/ a zto ho wypowiedzi rozliżne ŝly. A wlożno aby knapre wie pofŝaweni byli w praze na ŝwateho Jana mila Cŝeŝte paŝie/ od panuow ŝwych/ pobniniŝ byli zc. **¶** A to zwiediewŝte. opiat pŝali krali gcho miloŝti naty wicy wliŝtich hanŝaw. /neoliŝto počet zwiery ktrac e y opricimach obdiedicnie/ ale Eboŝti cjinicnie/ wŝŝe liżym odporom/ ŝpis ŝteŝti wcinili/ Dolekrowŝte yz ŝmyŝli wiary/ y zdiecheno ŝpafenie/ do czech oblaŝtine. owŝŝech cianych wiary/ y oprawdach wiary. Zwa

Przede mowa na Apologij Czecku.

Spis. Dostí činičy zwiery. Kter ryz (Latinskú rzeči Apologia Nowe) w Normberce prwe, ppyti kowan. Počina se stiatnie.

¶ Clazeno w Bolelawi mladem nad Gizeru. A dokonano Ten pondeli wwigilije Swatcho Wawrzince. Letha od Tlaroznie fyna Do žieho Pamazti Steho O smnagaeho.

Przede mowa na Apologij Czecku.

Spis. Dostí činičy zwiery. Kter ryz (Latinskú rzeči Apologia Nowe) w Normberce prwe, ppyti kowan. Počina se stiatnie.

¶ Clazeno w Bolelawi mladem nad Gizeru. A dokonano Ten pondeli wwigilije Swatcho Wawrzince. Letha od Tlaroznie fyna Do žieho Pamazti Steho O smnagaeho.

Przede mowa na Apologij Czecku.

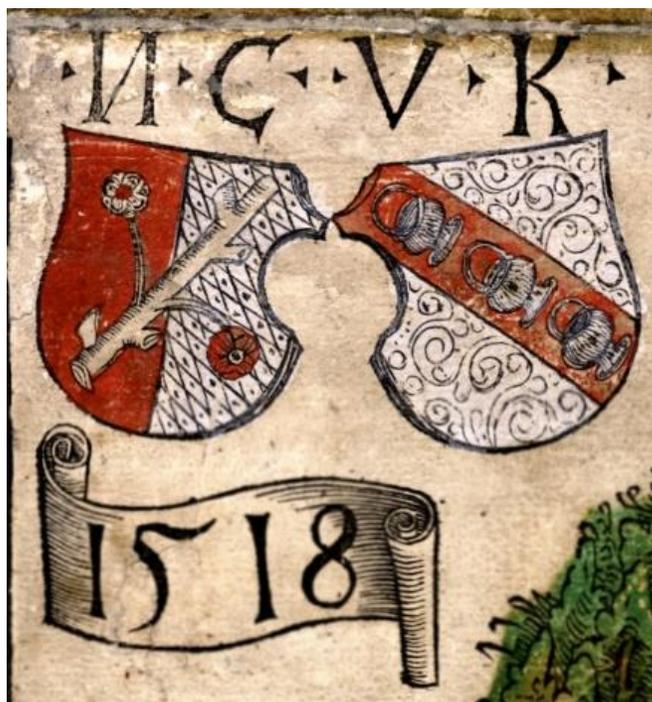
Spis. Dostí činičy zwiery. Kter ryz (Latinskú rzeči Apologia Nowe) w Normberce prwe, ppyti kowan. Počina se stiatnie.

¶ Clazeno w Bolelawi mladem nad Gizeru. A dokonano Ten pondeli wwigilije Swatcho Wawrzince. Letha od Tlaroznie fyna Do žieho Pamazti Steho O smnagaeho.

O pravé počtě Boží Lactantius Placidus

Spis, dosti činící z víry Lukáš Pražský

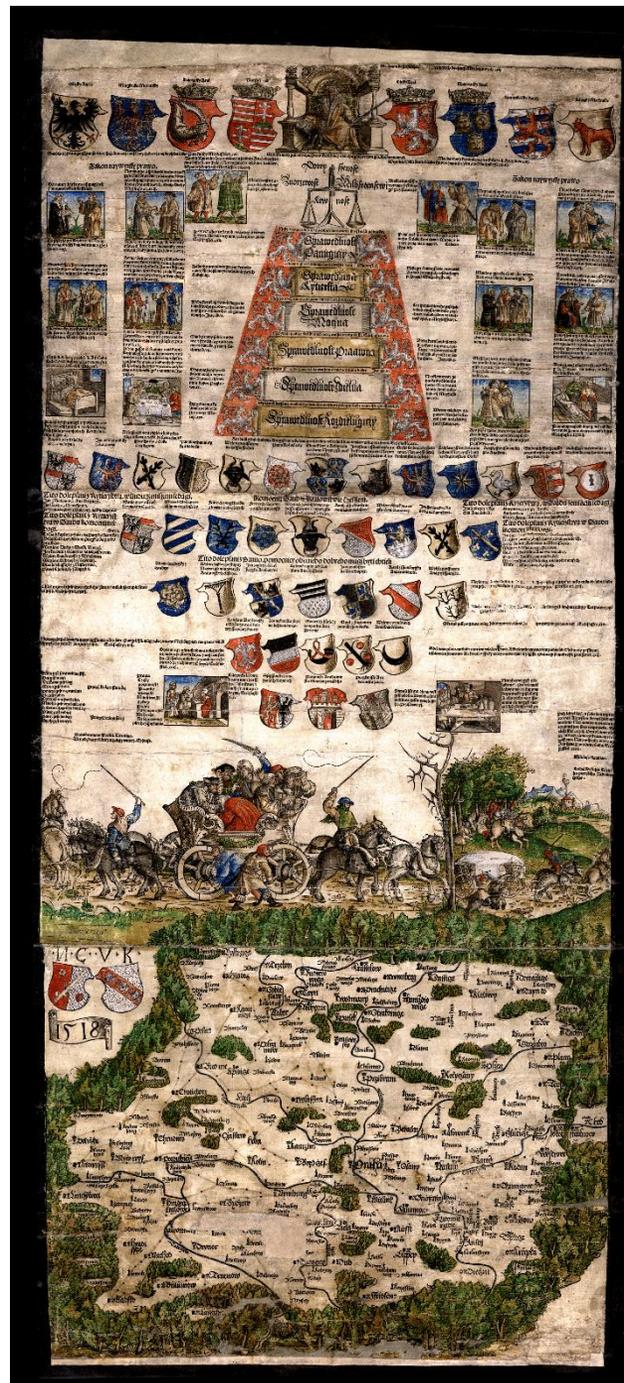
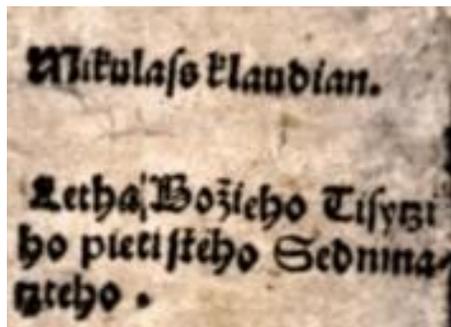
Originální ilustrovaný jednolist s mapou Království českého (1518)

NC = Nicolaus Claudianus
AK = Andreas Kaschauer

46 x 55 cm

126 x 64 cm

První část listu Boží a právní řád

4. 1. 1. 4. *Pravá strana letáku:*

Milosrdenstvím podpírá se trůn. (Př 20,28)

Nesluší velebiti bohatého, člověka hříšného. (Sir 10,26)

Oděvem a rouchem nechlub se, a v den zvelebení se nevynášej. (Sir 11,4)

Klaudvánův program

Ve spodní části tzv. zrcadla mravného – nad výjevem s alegorickým vozem – se pak nachází několik proklamativních textů o potřebě řádu v zemi.

Na levé straně:

Moc je spravedlností,
den jest nocí
utíkáni jest boj
jeden jest dva
přítel jest nepřítelem
zlé jest dobré
chytrost má svobodu
mnoho jest úředníků
havran chce býti orlicí
užitek jest rádci
peněz jest soudci
Bůh jest umřel

protož království bez

protož království

práva
cti
poctivosti
pravdy
věrnosti
milostivosti
pokoje
peněz
rozeznání osob
zle se učí
zle se spravuje
plné hříšníků

Pravda nenávist rodí. Terencius^[2]

Ale pod spravedlivým soudcem vítězí. Ezdráš^[3]

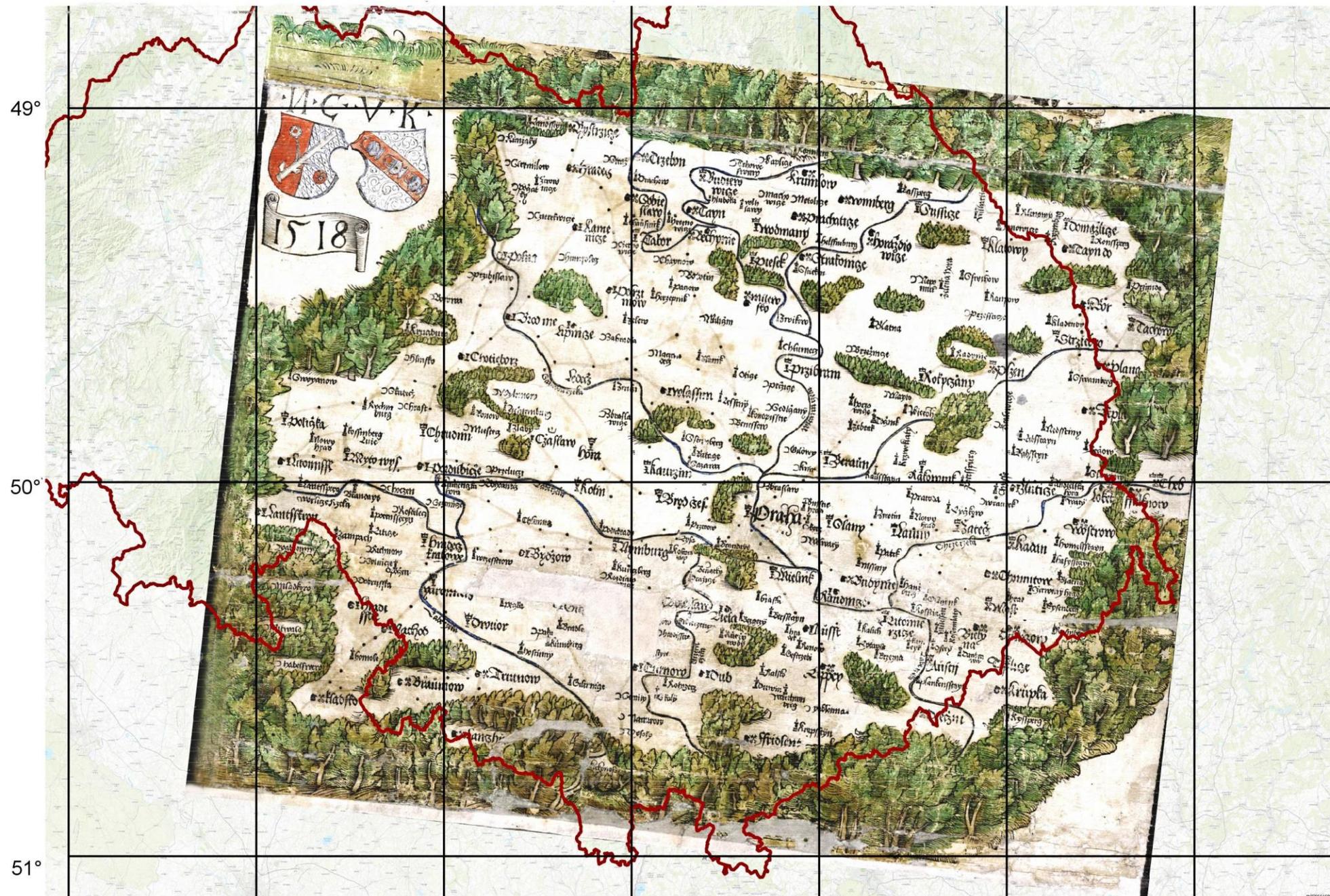
Zdroj: Biskupství litoměřické

Mistopis Klaudyánovy mapy Čech (1518).

In: K. Kuchař. *Vývoj mapového zobrazení území Československé republiky*. Praha, 1959.

49°

50°

51°

17°

16°

15°

14°

13°

12°

Tomáš Bayer Georeference

Georeference a měřítko

Měřítko ca 1 : 685 000

Sebastian Münster

Portrét kosmografa
Sebastiana Münstera
od Christopa
Ambergera z roku
1552 (Zdroj:
commons.wikimedia.
org)

Nieder-Ingelheim.
Z *Cosmographia*, 1628
(Zdroj:
commons.wikimedia.
org)

Sebastian Münster, 1529-1552, reformace

Martin Luther (1483-1546)
(Zdroj: commons.wikimedia.org)

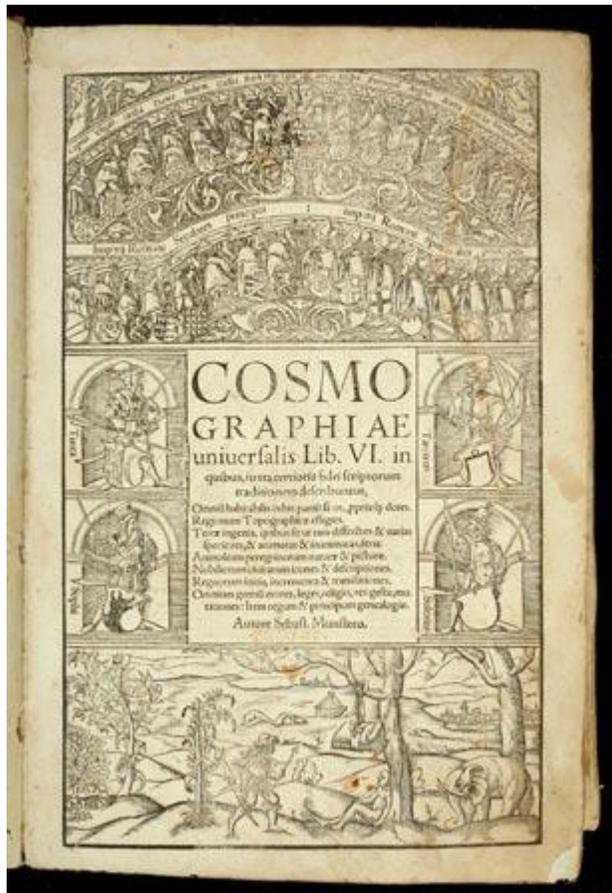

Ulrich Zwingli, (1484-1531)
(Zdroj: commons.wikimedia.org)

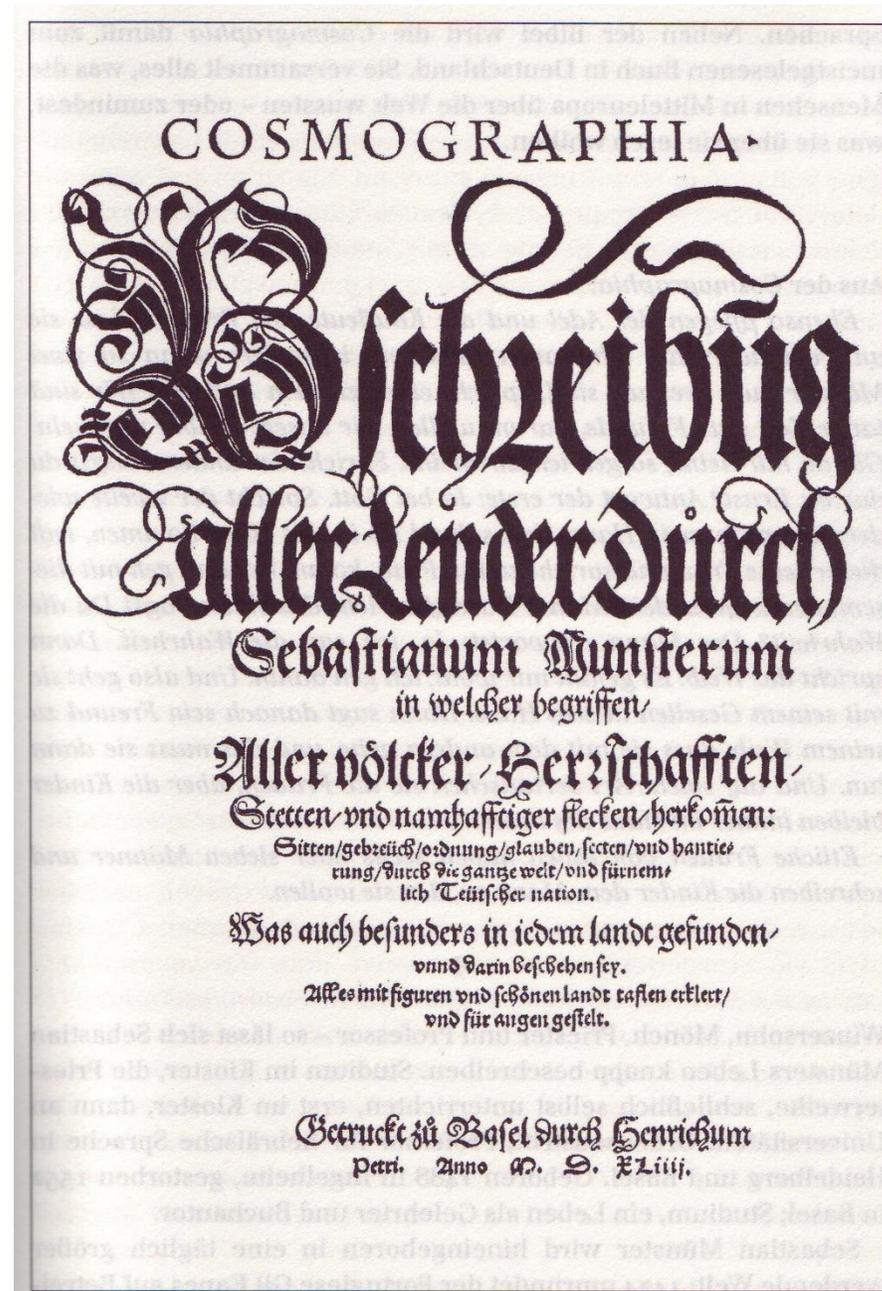
Basilea, Schedelsche Weltchronik, 1493
(Zdroj: commons.wikimedia.org)

Münsterova Kosmografie

Titulní list 1. vydání
Kosmografie vytištěné
v Basileji
u Heinricha Petriho
(Zdroj:
SCHMALENSTROER,
Michael,
commons.wikimedia.org)

Kosmografie, latinské vydání, 1550, Kniha o Africe

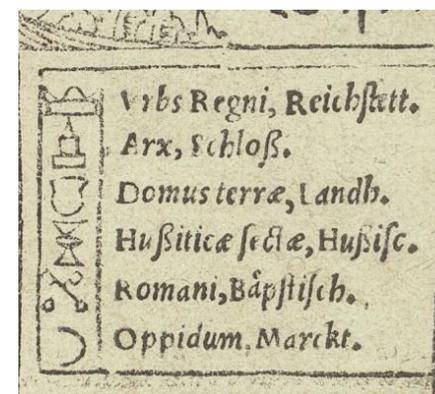
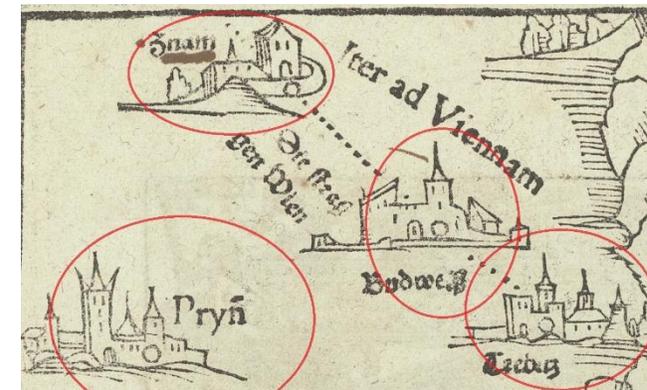

GERMANIA. VI. NOVA TABVLA.

Münster, Geografie , 1545, Faksimile, (Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

Velká mapa Čech podle Klaudyána

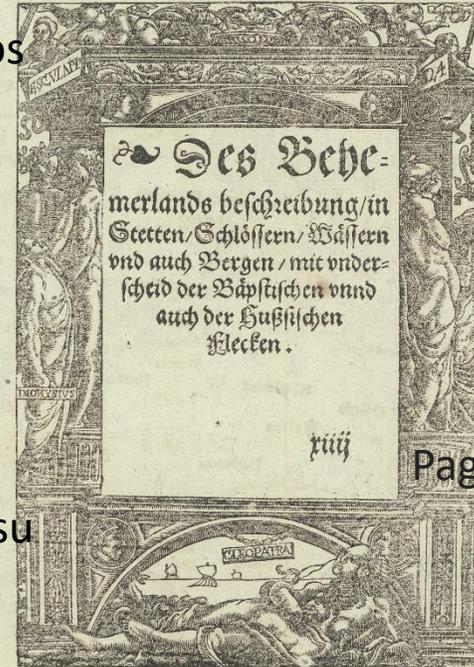
(Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

Text na rubu:

**Des Behe=
merlands beschreibung in
Stetten Schloessern Waeffern
und auch Bergen mit under=
scheid der Baepstischen unnd
auch der Husischen
Flecken.**

Řecký léčitel Asklépios

Řecký historik
Dionysios z Halikarnassu

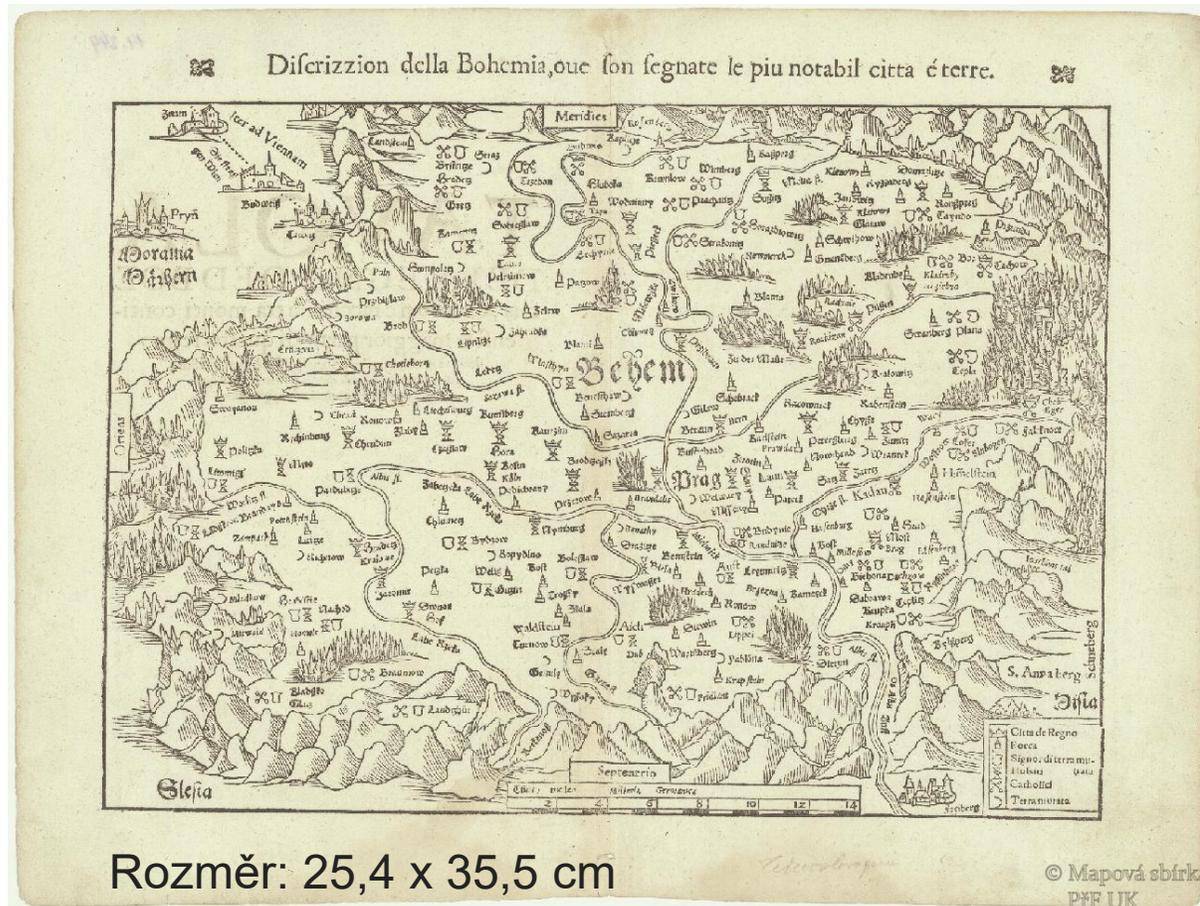

Paginace rubové stránky: XIII.

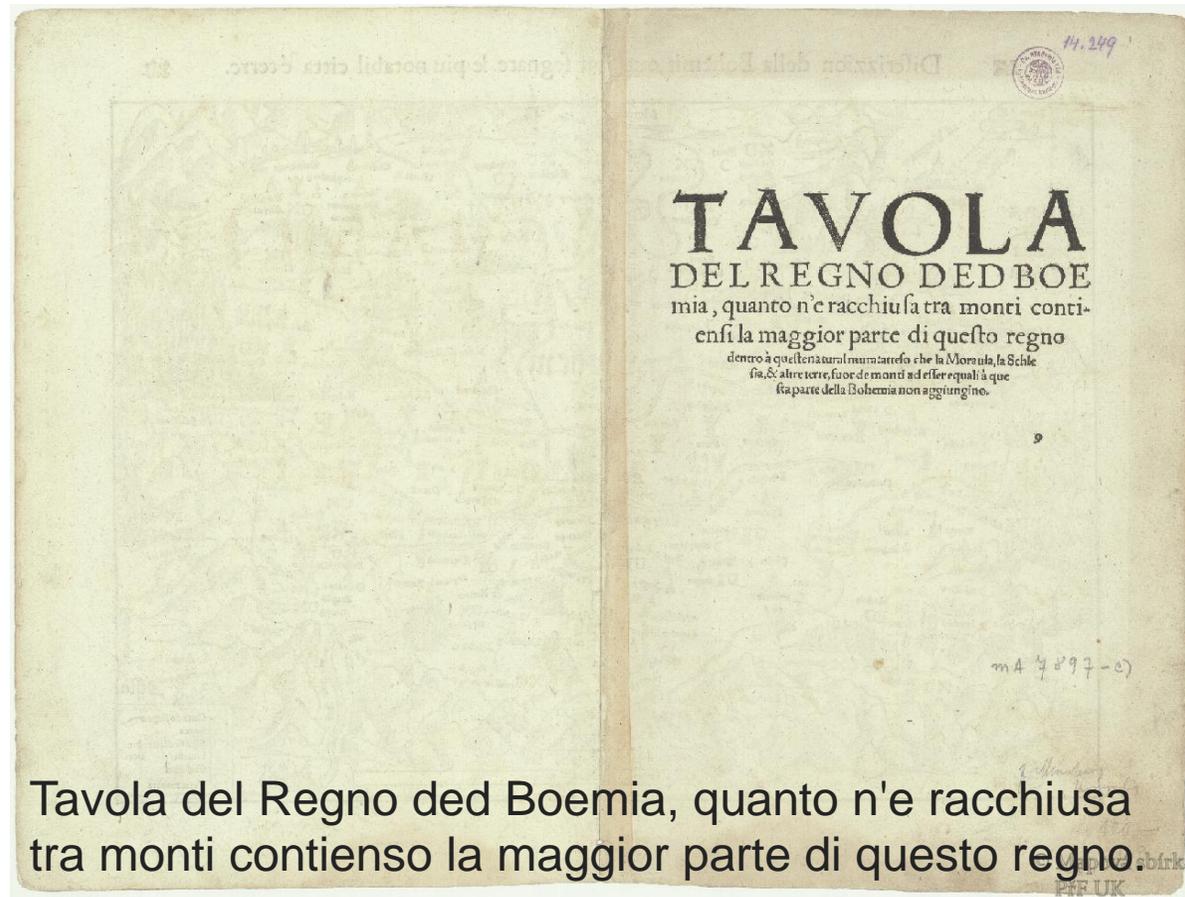
Královna Kleopatra

MA 7897a

Descrizione della Boemia, ove sono segnate le più notabili città e terre, mezzi 1558 a 1575

Měřítko ca 1:850 000. 12,5 cm = 14 milliaria germanica

(Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

La description de Boheme selon ses plus nobles citez, uilles & bourgades, 1552

Rozměr: 25,4 x 35,5 cm

Měřítko ca 1:850 000. 12,5 cm = 14 Milliaria Germanica

© Mapová sbírka

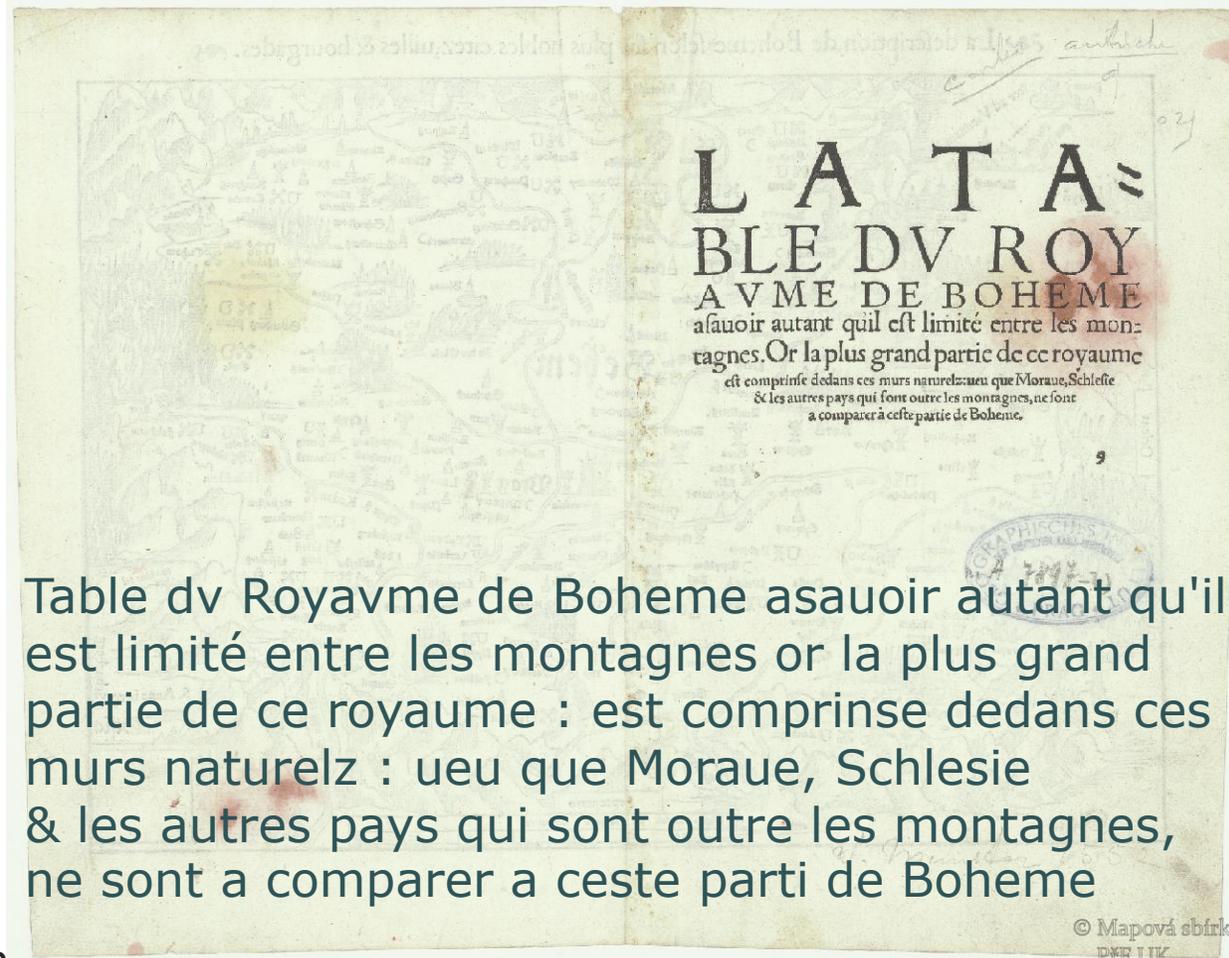

Table dv Royavme de Boheme asavoir autant qu'il est limité entre les montagnes or la plus grand partie de ce royaume : est comprinse dedans ces murs naturelz : ueu que Moraue, Schlesie & les autres pays qui sont outre les montagnes, ne sont a comparer a ceste partie de Boheme

© Mapová sbírka
PřF UK

(Zdroj: Mapová sbírka PřF UK)

Kosmografie S. Münster (1545)

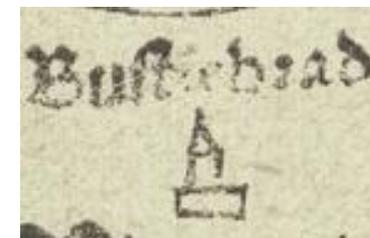
Italsky

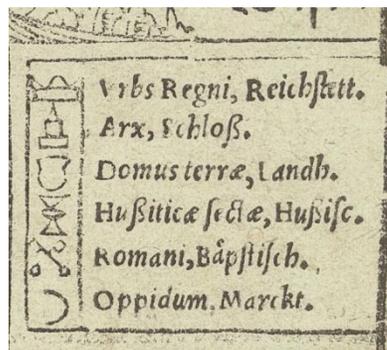
Bez dotisku

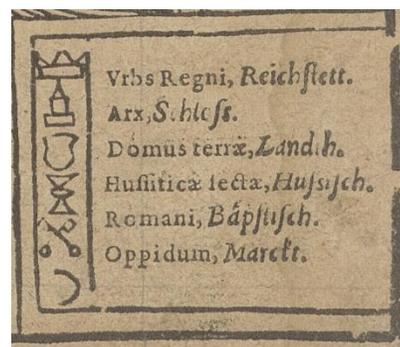
Budějovice

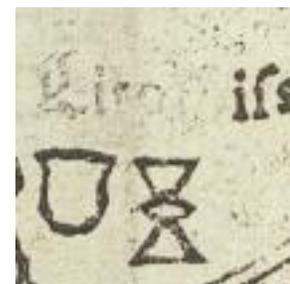
Buštěhrad

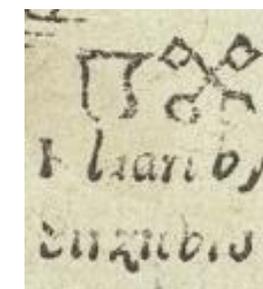
Latinsko-německy

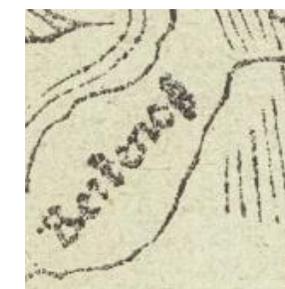
Latinsko-německy

Litomyšl

Kladruby Stříbro

Krkonoše

Malá mapa v Kosmografii

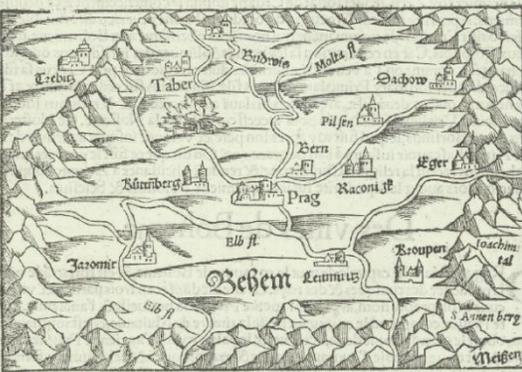
Vniuerſelle liure III. 889

Ne excède inims louna badeckle peit pallarga mums nu wulle louna.

I'ay en ce cy pour la plus grand part, du fud'it Jehan Tuelieure, homme fort experimé en beaucoup de choses.

La description du royaume de Boheme

dedans & dehors la cloſure de la foreſt Hercynie.

Le pays de Boheme est encloz es limites de la Germanie, & est de tous costez environné de la foreſt Hercynie comme d'une muraille. La riviere d'Albe passe par le milieu, & vne autre riviere auſſi nommée Multraue, sur le bord de laquelle la ville de Prague est ſituée, qui est vne grande ville, & la capitale de tout le royaume. Toutes les rivieres qui sont en ce pays, deſchargent dedas Albe, laquelle prend fon commencement aux montaignes, lesquelles sont ſeparation entre Boheme & Morave, & de la tire premierement vers occident, depuis du costé de ſepentrion, où elle laiſſe le royaume apres cela elle passe par les deſtroitz des montaignes, & deſcend contre bas aux vallées: & ainſi elle entre dedans le pays de Saxe, & finalement entre en la mer oceane. C'est vne region fort froide, abondante en poiſſons & bestial, en oyſeaux & venaiſon: elle est fertile en froment & orge, au demeurant il n'y a point d'huyle. On y fait de fort bonne ceruiſe, laquelle on porte iuſques à Vienne en Autriche. Vers Litomeritz les costaux sont plantez de vignes: mais le vin y est verd & aspre. Les plus riches boient du vin qui'on apporte de Hongrie & Autriche. Les gens du pays parlent ainſi que sont les Dalmates. Toutefois la couſtume ancienne est gardée entre eux, que les preſcheurs enſeignent le peuple en langue Teutonick dedans les temples, & en langage Bohémick aux cemitieres. Les mendiants ſeulement ont eu ceſte liberté de preſcher en telle langue qu'ilz veulent. On cognoit bien par cela (comme dit Eneas Syluius) que ceſte region a été autrefois Teutonick, &

PPP 3 que

890 De la Cosmographie

que les Bohémiens y sont enſez petit à petit, d'auantage Albert Krantz prouue par Cornelle Tacite que les Bouiens ou Bauriens estoient vne nation Gallique de leur origine, & ont tenu la region qui est entre les montaignes, qui est maintenant Boheme, & que depuis ilz furent repoulléz & challez hors par les Marcomanitiens, c'est à dire les Vuandales, qui la possédent encore aujourd'hui. Car les Bohémiens ce sont les Vuandales, & le nom ancien est demeuré en la prouince, en forte qu'ilz ſoyent appelez Boiemens à cause des Bouiens. Les Bohémiens sont appelez le grand peuple ou grande nation par Ptolemée. Et deſait la Germanie n'est iamais vne nation plus grande que sont aujourd'hui les Vuandales, lesquels comprennent les Russiens, Polonois, Dalmates & Bohémiens: & de cela leur langage en rend bon ſignifiage. Ilz est bien diuers en quelque forte, mais ilz empruntent vn de l'autre, & l'vn ſuyt parler le langage de l'autre. Ledit Syluius écrit des Bohémiens en ceſte forte: Ce peuple par tout le royaume est adonné à yronnerie & gourmandie, & fort ſuperſtitieux, & couuoiteux de nouveutez. Or il y en a aucuns qui merite pour le premier roy Zech, lequel ſortit de Croatie donna le commencement à ce peuple des Bohémiens. Apres luy ſucceda Crocus, ce dit on, duquel on ne peut rien dire notable, ſimon qu'il ſe fit baſſir Cacothe, la nommant de ſon nom, lors obſeſſante aux Bohémiens, maltraitant aux Polonois. Car en ceſte region la les bornes & limites des iurisdictiones ont été ſouuent changez, comme on l'a veu auſſi aduenir es autres regions. Apres Crocus sa fille Liſta ſucceda avec ſon mary Primislaus: & leurs filz Nimislaus ſucceda apres eux, et Mina ta leur nepeue, qui eut deux filz, alſcauoir Vrslaus qui ſucceda, & Vrslaus fondateur de Vratislaue. Vrslaus laiſſa Necla pour ſuccelleur, & Necla Noſteric. Ce Noſteric eut vn filz nommé Borſinus, lequel fut roy apres ſon pere, & veſquit iuſques au temps de l'empereur Arnoul, alſcauoir iuſques à l'an de grace 900. On dit que ce fut le premier qui entre les Bohémiens receut la religion Chreſtienne, & rendit obſeſſance à Zwanro coup roy de Morave, qui lors auoyt la ſuperiorité ſur les Bohémiens, Polonois & Seſelies.

Des villes de Boheme.

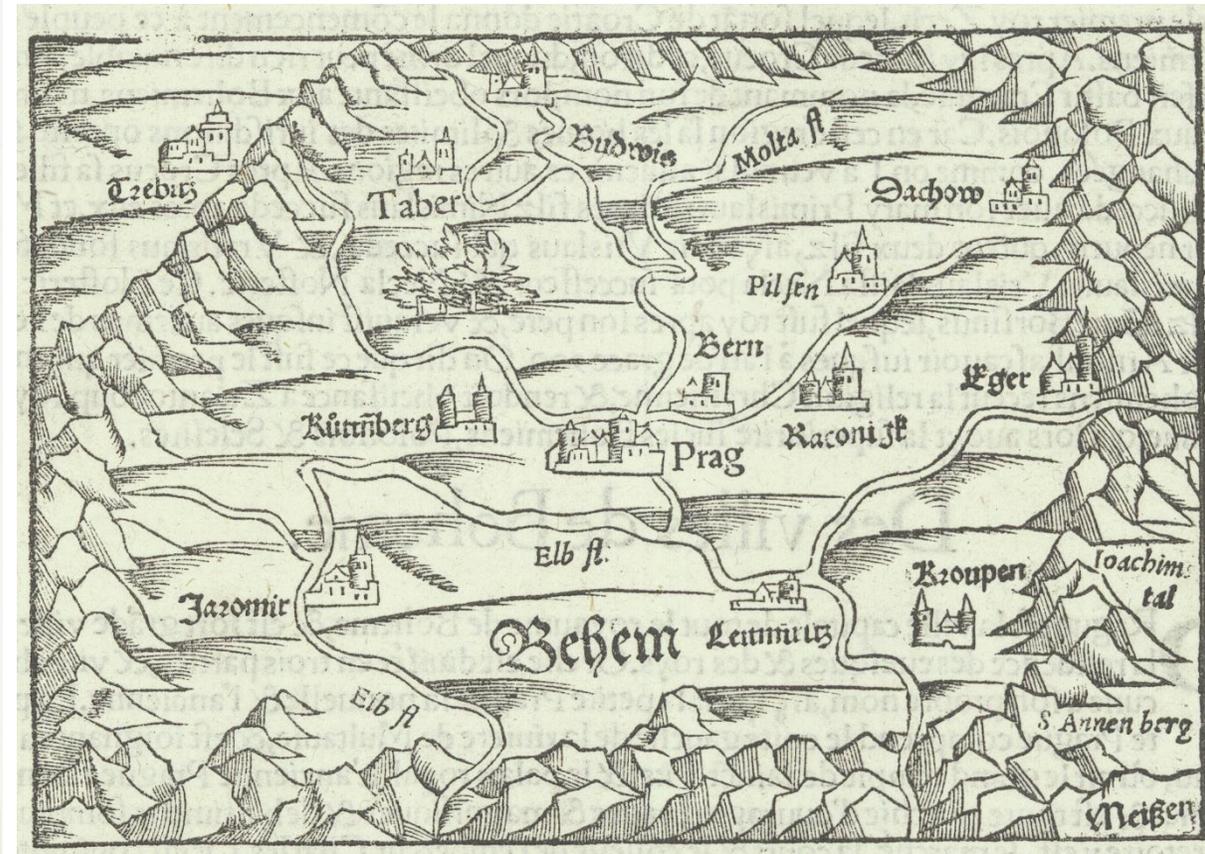
Prague est la ville capitale de tout le royaume de Boheme, & est fort grande ville, & la residence des rois de Boheme & des roys. Or elle est diuifée en trois parties, & vne chascune a ſon propre nom, alſcauoir la petite Prague la nouvelle & l'ancienne. La petite Prague comprend le costé gauche de la riviere de Multraue, & est ſoignant à vn costau, où est le grand temple de ſainct Vite, & le palais royal. L'ancienne Prague est en vn lieu plat & est toute enrichie d'ouurages braues & magnifiques & de baſtimens ſumptueux. Le pretoire y est, le marche, la court & le college de l'empereur Charles. Or est coniointe avec la petite Prague par vn pont de pierre qui a 24. arcs. Et quand à la nouvelle Prague, il y a vn ſiſte profond qui la ſepare de l'ancienne, & toutes deux sont forniſſes & encinteſſes de murailles. Ceſte nouvelle ville auſſi est grande & ample, & s'este d'iuſques aux costaux. L'empereur Charles, & roy de Boheme ſepara l'eglise de Prague du diocèse de Mayence, & par le conſentement du Pape Clement 6. l'erigea en archeueſché touchant les autres villes de Boheme, les vnes sont immediatement ſoubs le roy, & y en a environ 30. les autres appartiennent à quelques gentils hommes & grans ſeigneurs du pays. Il y a auſſi beaucoup de chateaux en ce royaume, entre lesquels ceux cy sont les principaux, Kalſtein, où la couronne du royaume est gardée, Roſenberg, Swamberg, Borencſtein, Vuarternberg, deſquelz aucuns barons portent le nom. D'auantage les Bohémiens nomment aucunes villes autrement que les Germains, ou les pronoient autrement à cause de quelques lettres adiouſſées, ou oſſées, ou changees.

Les vil-

autrich

221

© Mapová sbírka PŘF UK

Kosmografie, fre, 1552

(Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

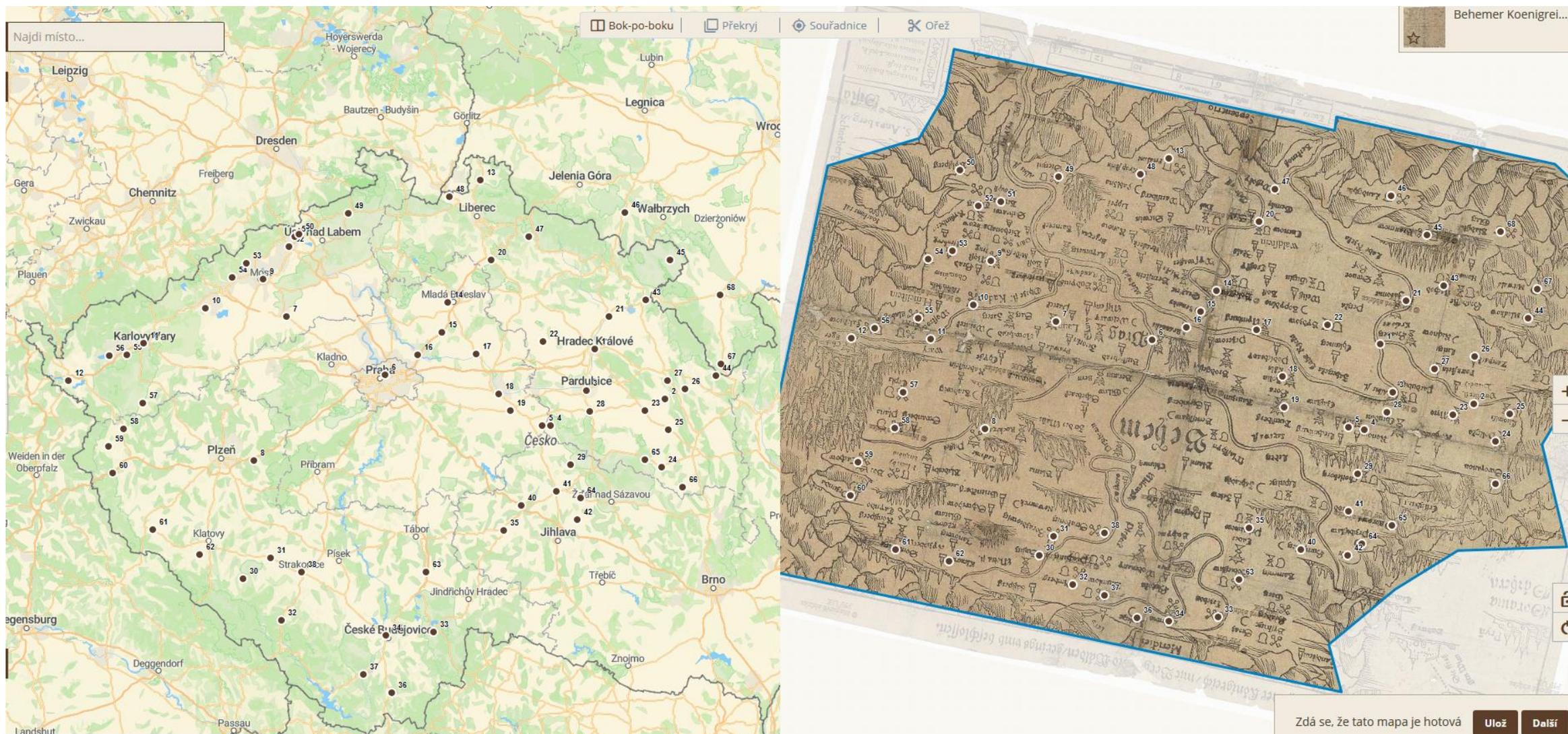
Velká mapa Českého království v Kosmografii podle Crigingerova typu

CRIGINGER, J. REGNI BOHEMIAE DESCRIPTIO
in TOT, lat, 1570, 5,7 cm = 6 miliarium, Měřitko: 1 : 780 000

(Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

Kartometrické analýzy: georeferencované mapy z Münsterovy Kosmografie

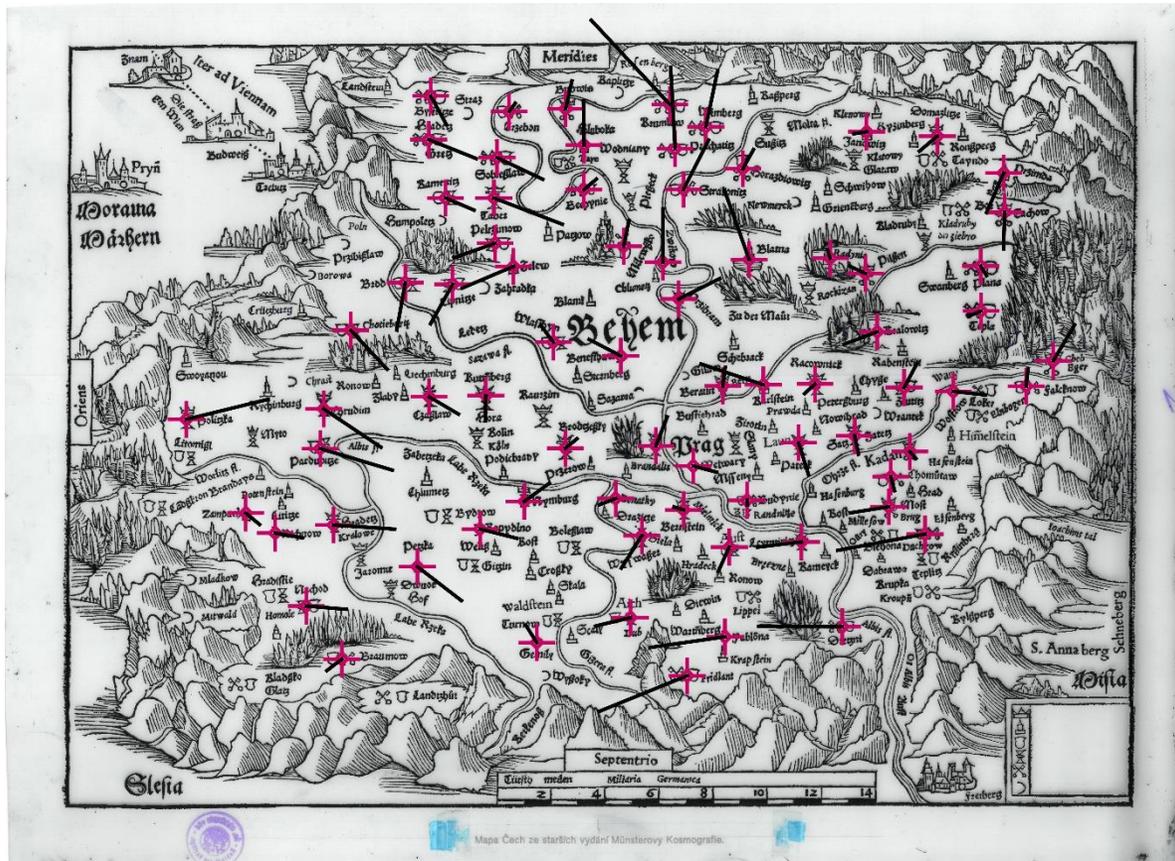

(Zdroj: sw Georeferencer, cit. 03.03.2018)

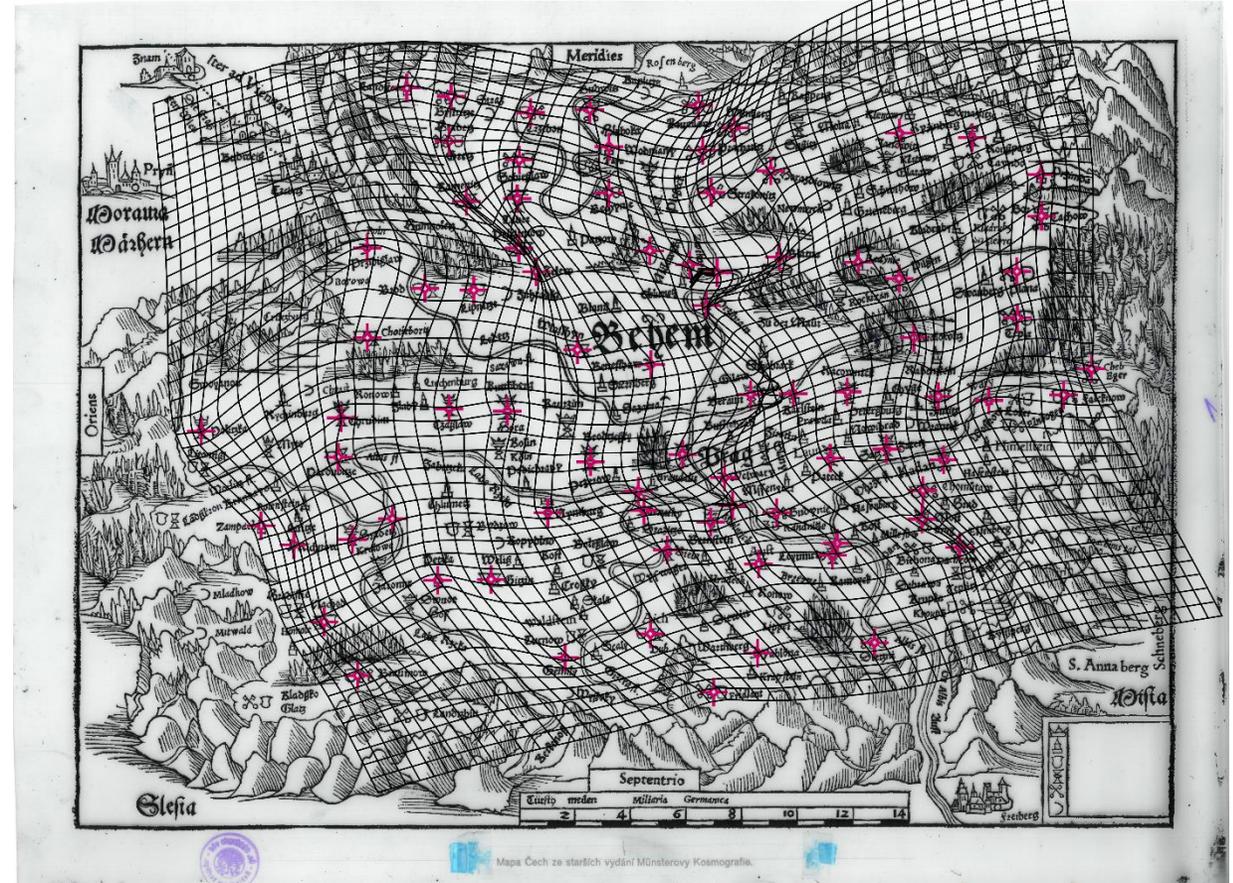
Konference Mikuláš Klauďán 1518/2018, Litoměřice, 16. 5.
2018

Zdroj: Mapová sbírka PřF UK

Kartometrické analýzy

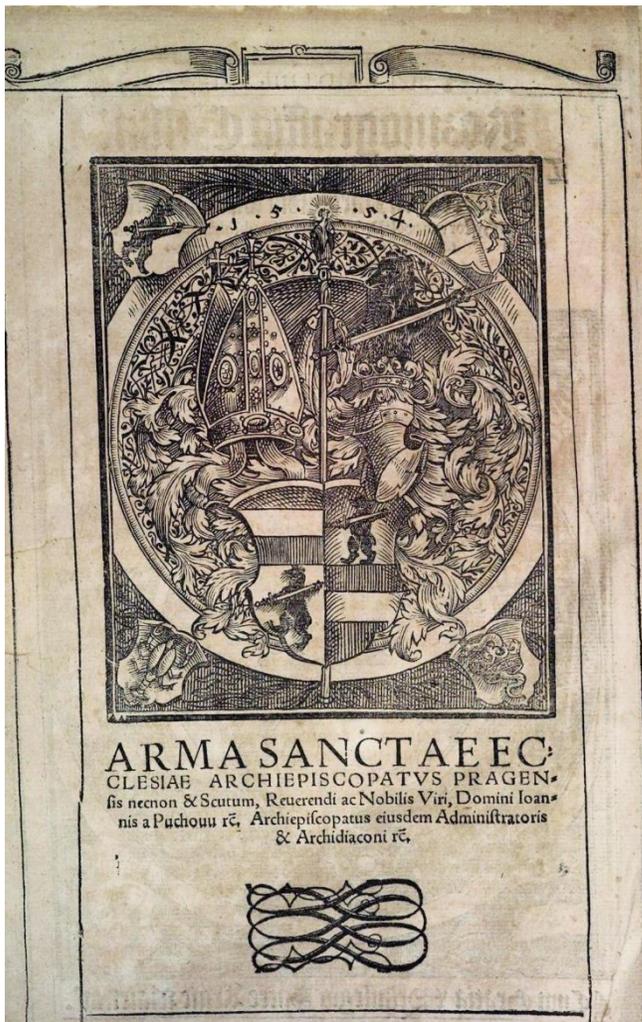

Vektory posunů Münster (Zdroj: A. Vydláková, MapAnalyst 2018)

Mřížka zkreslení, Münster (Zdroj: A. Vydláková, MapAnalyst 2018)

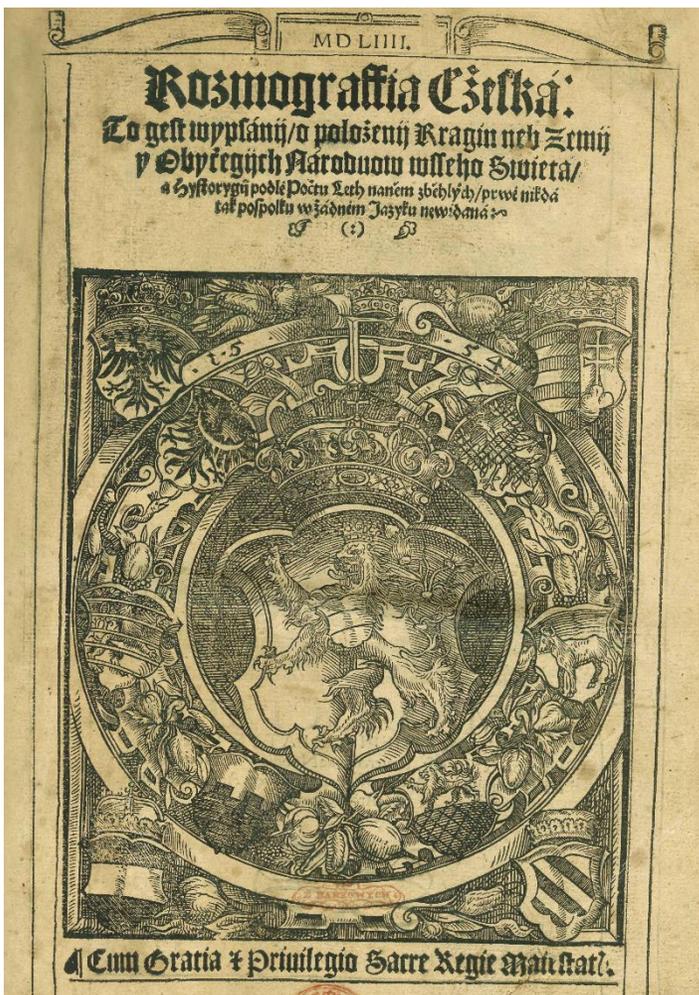
Jan a Zikmund z Puchova

Erby Jana a Zikmunda z Puchova (Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

Císař Ferdinand I. od Hanse Bockbergera (1510-1561)
(Zdroj: Kunsthistorisches Museum Wien)

Česká Kosmografie od Zikmunda z Puchova

Titulní list Kosmografie české
(Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

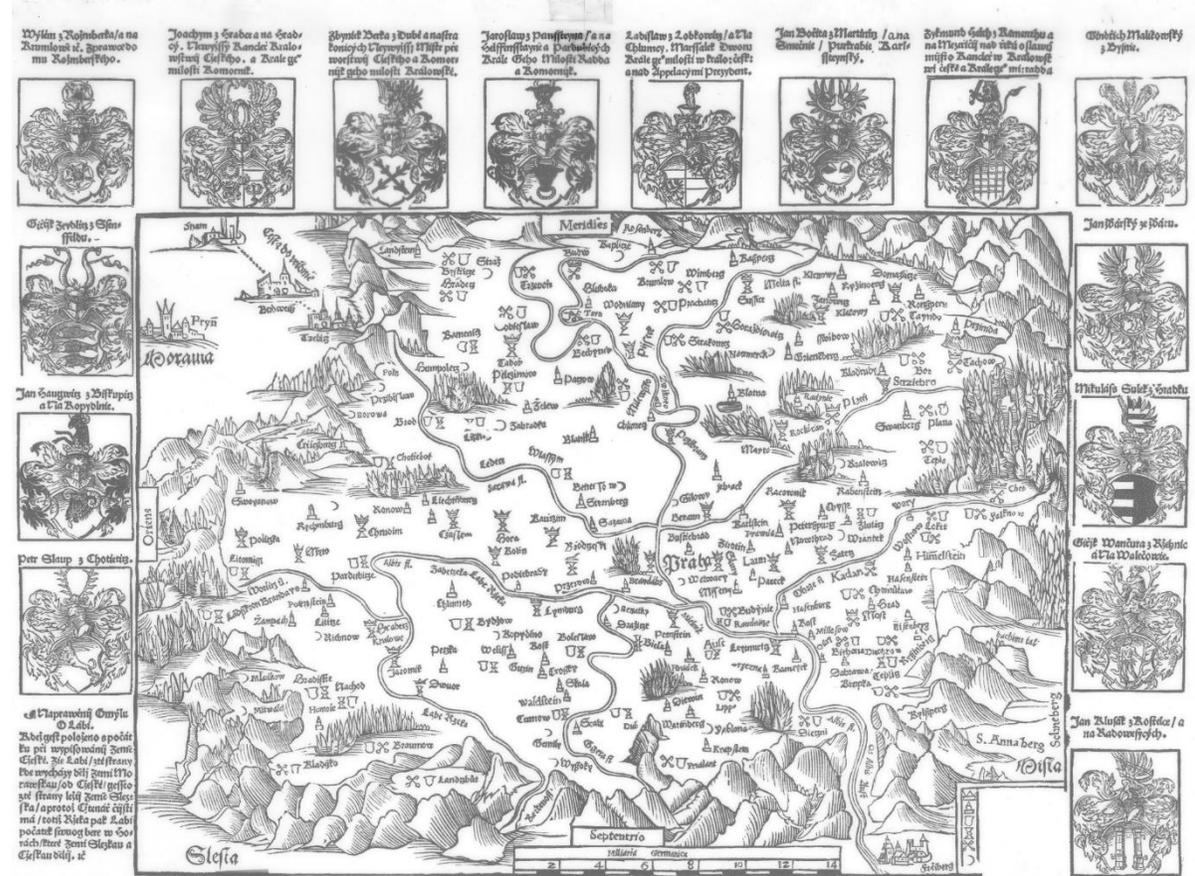

Počátek Kosmografie české
(Zdroj: Knihopis NK)

Kolofon, tiskař Jan Kosořský z Skosoře,
Kosmografie česká
(Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

Mapa Čech v pražském vydání Kosmografie

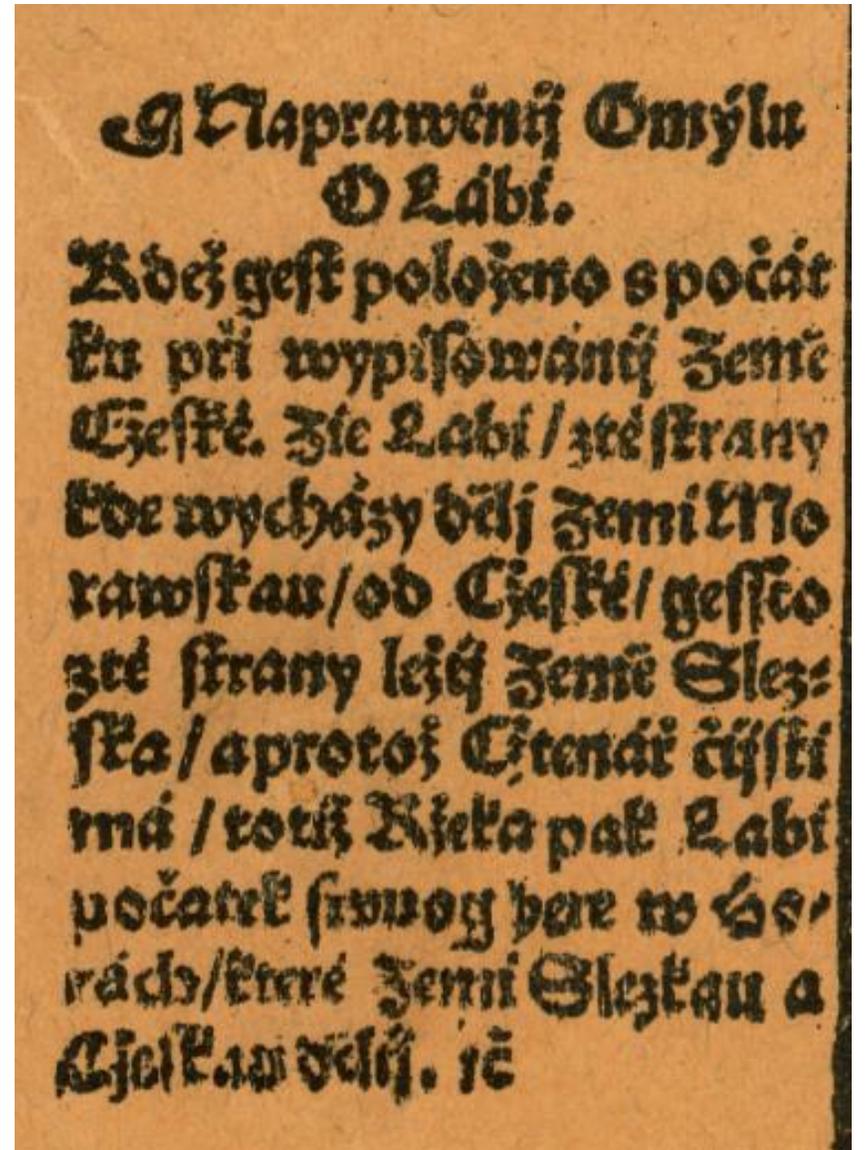
(Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

Omyl o Labi

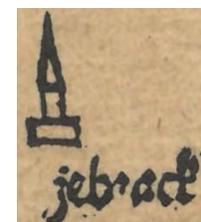
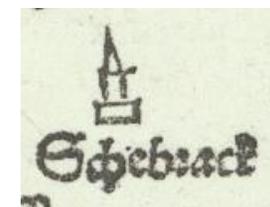
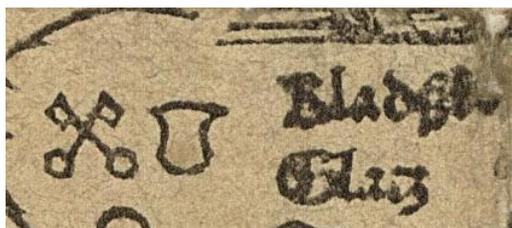
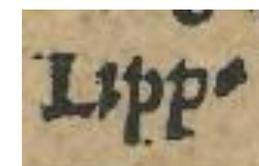
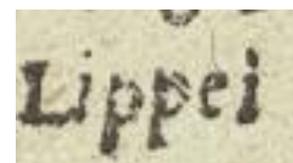
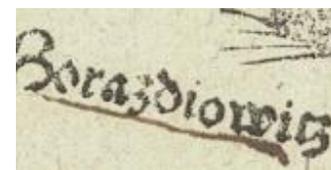
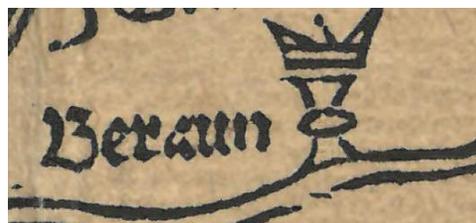
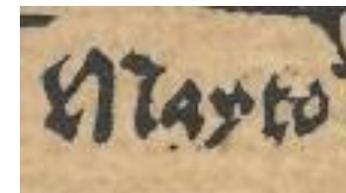
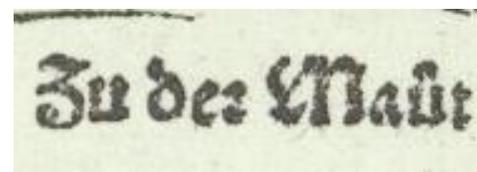
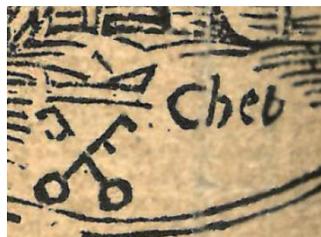
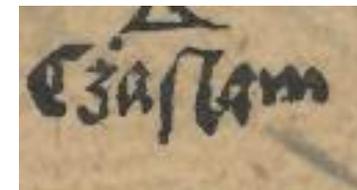
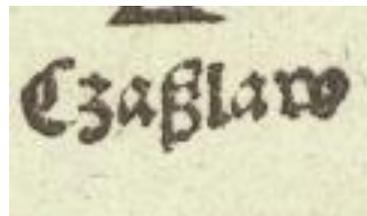
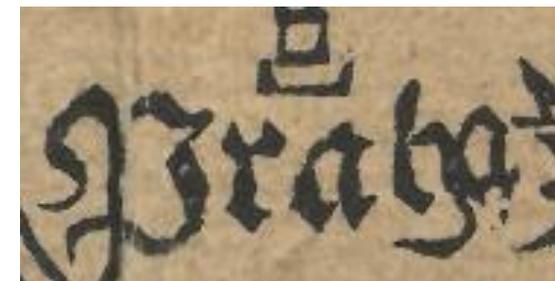
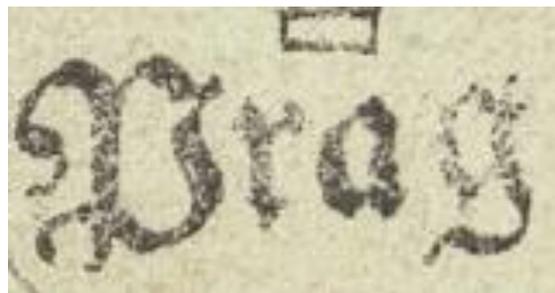
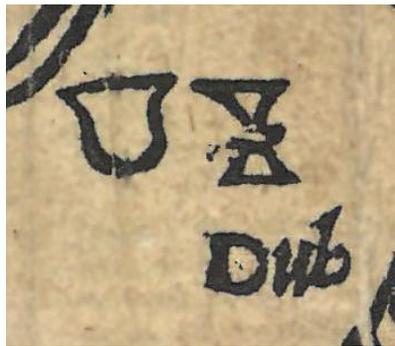
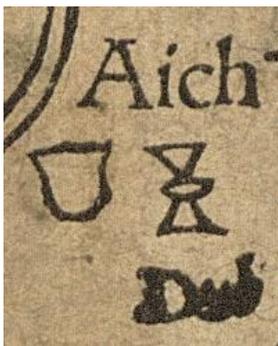
Naprawenij Omýlu O Labi.

Kdež gest položeno s počátku při wypisowanij Země České. Zie Labi, z té strany kde vychazy dělj zemi Morawskau od České, gesto z té strany ležij Země Slezska, a protož Citenář čissti má, totiž Ržeka pak Labi počátek swuog bere v Horách, které Zemi Slezskau a Českau odijluie.

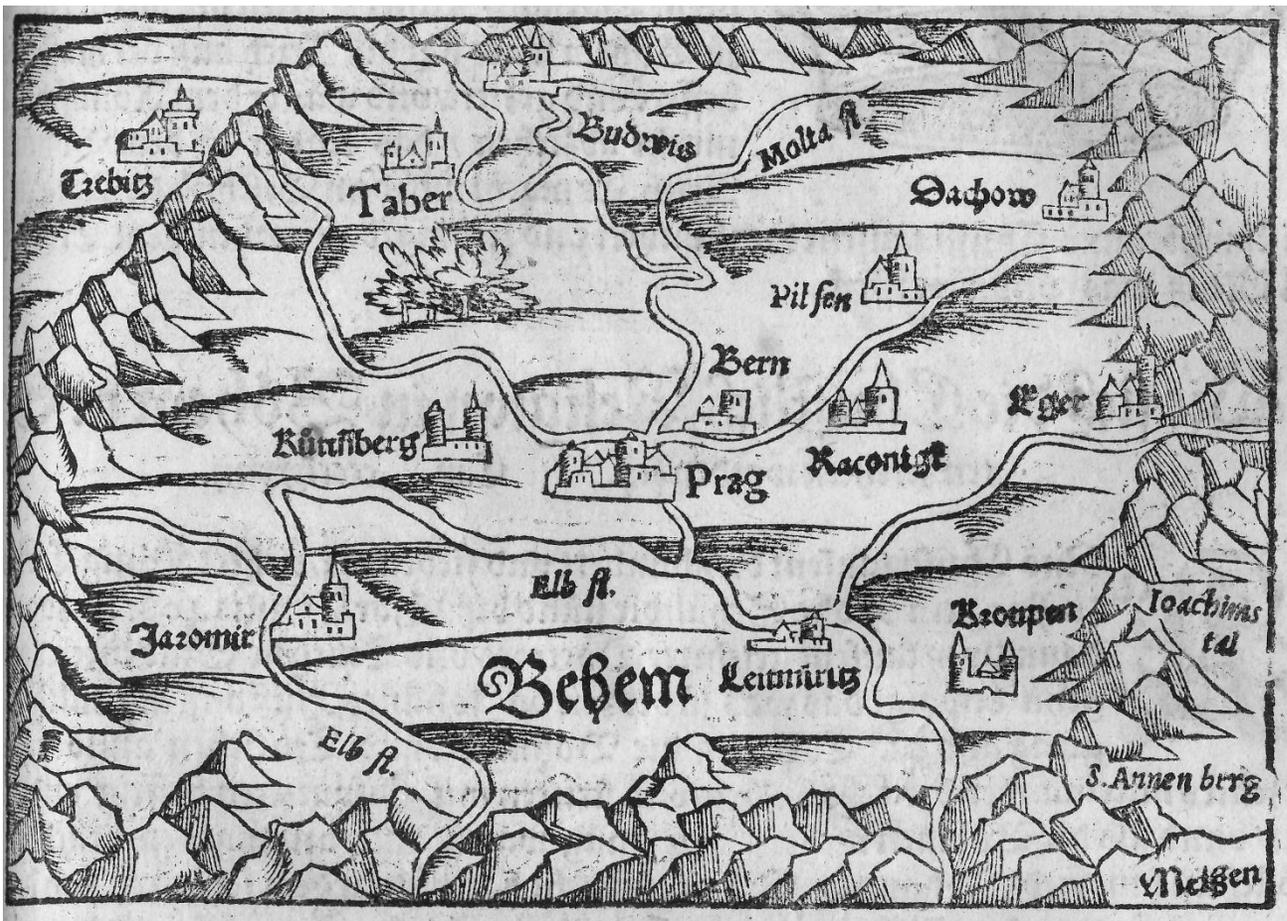
Omyl o Labi, z mapy Českého království v Kosmografii české
(Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

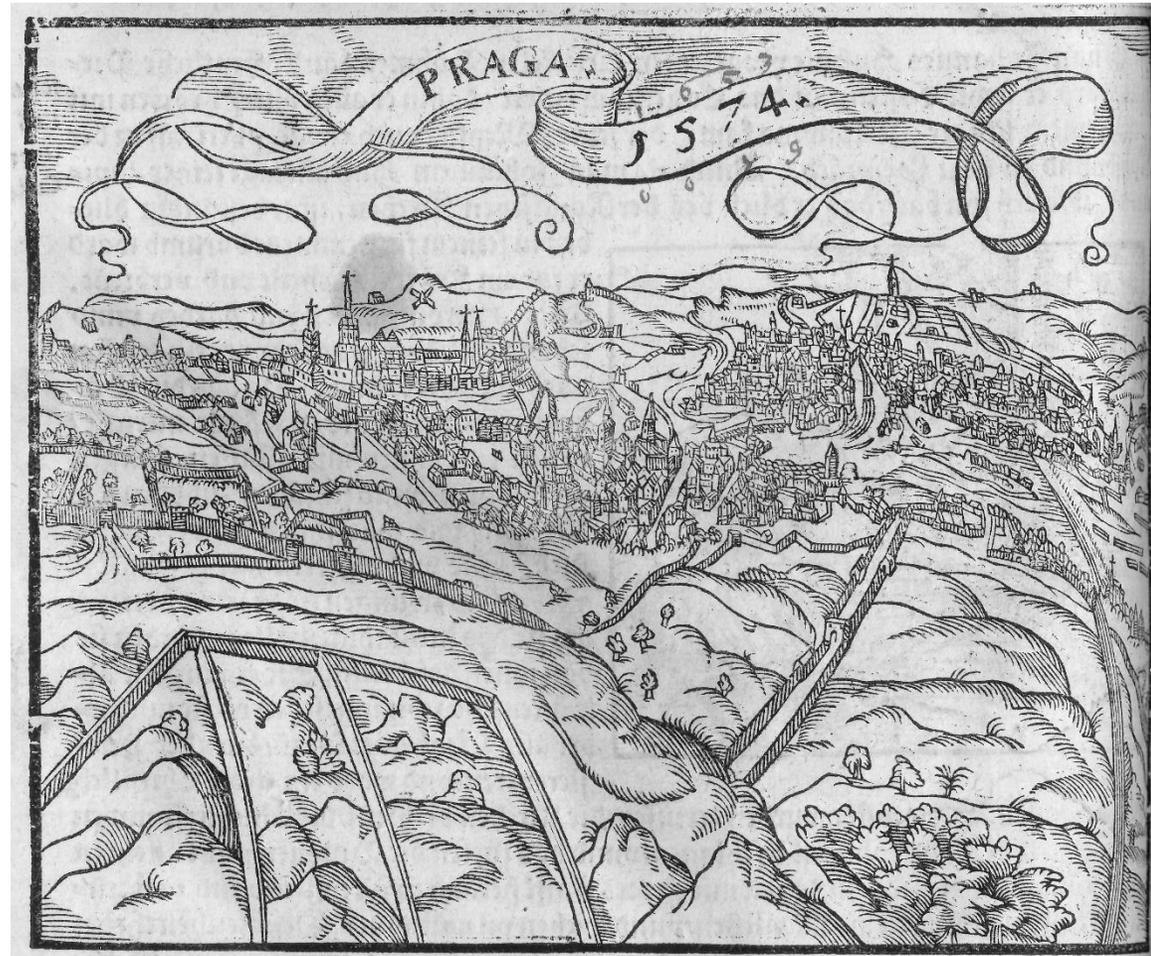
S. Münster vs. Zikmund z Puchova

Malá mapa Čech a veduta Prahy

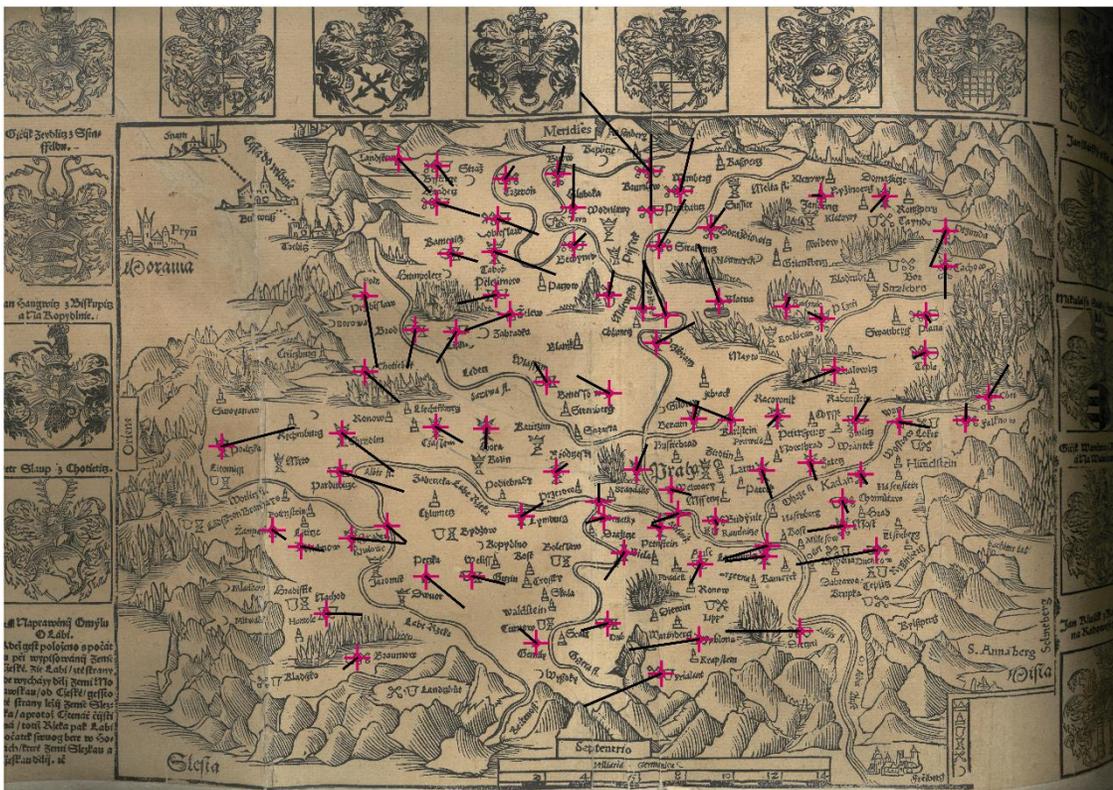
Kosmografie česká, strana DCXXV

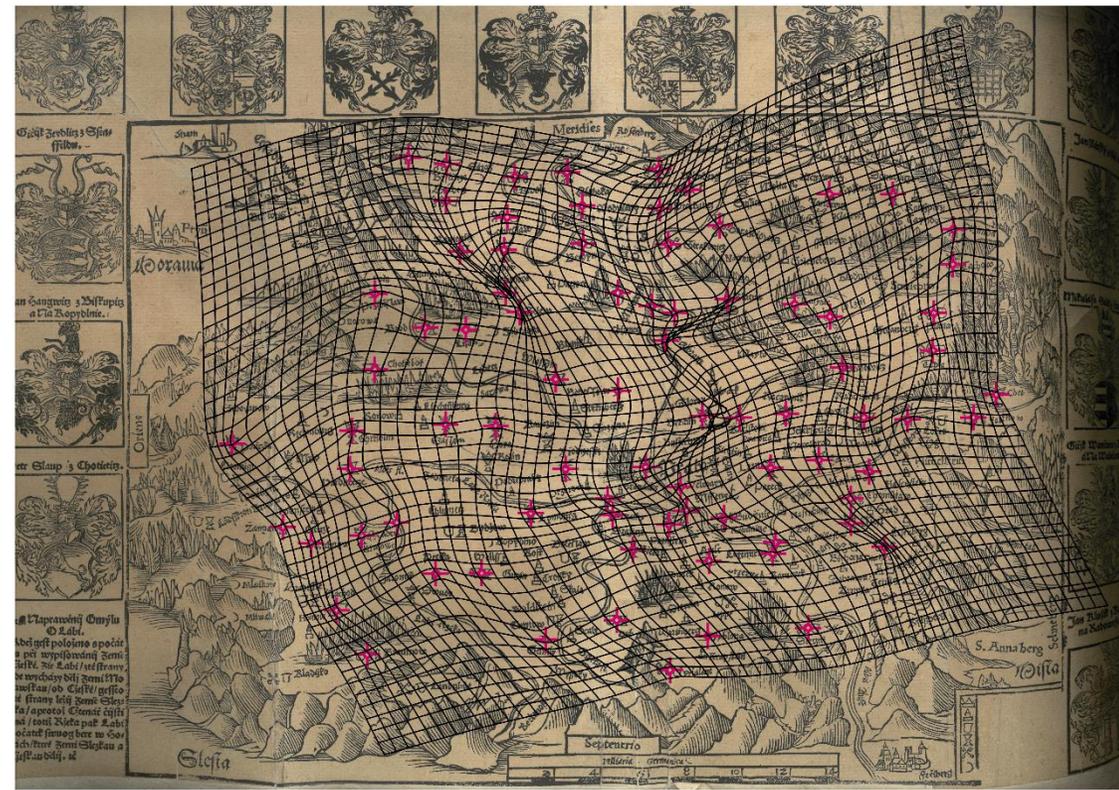
Kosmografie česká, strana DCXXV

(Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

Kartometrické analýzy

Vektory posunů Zikmund z Puchova (Zdroj: A. Vydláková, MapAnalyst 2018)

Mřížka zkreslení Zikmund z Puchova (Zdroj: A. Vydláková, MapAnalyst 2018)

Wslým z Kojmberka na
Zamklowi it. Zprawedo
nu Kojmberka.

Joachim z Kraba a na Kraba
cy. Krasny Bantel Kralo
wstwy Cestho. a Krale ge
mlofi Komornik.

Gymniet Ba la z Dubi anafre
konioch Cesthojst Krasz pie
nowstwy Cesthojst a Komor
najt ydo mlofi Kralowst.

Jacslaw z Parsstoya / a na
Krasstoyam a Pardubice ch
Krale Gmo mlofi Radba
a Komornik.

Ladislaw z Lobbwng / a Vla
Chlancy. Krasstok Dwoy
Krale ge mlofi w Krale; cist
anad Appalacym Przymem.

Jan Boika z Martinis / a na
Smecis / Puchabie, Zarz
Krasstok.

mlofi Kancel w Kralowst
w Cestho a Krale ge mlofi Radba

Gieff Zeblic z Sfas
fildm.

Jan Sangwng z Wstprys
a La Bopyblite.

Petr Slaw z Chotiez.

Upravonij Onyfa
O Labi.

Zde gest polozeno spoct
ku pri wstprwanij Zem
Cestho. Zie Labi / zstfrany
Ede wstchazy daj zem Uto
nawstau / od Cestho / gestko
ze frany lsf Zem Cestho
sta / aprotol. Ctenat cistfi
ma / totu Krala pal Labi
pocatel swogow haw to Ge
rach / eme Zem Cestho a
Cestho wst. ic

Jan Bártý z Bě u.

Nikulaš Salz z Krabta

Gieff Wntane z Kibnie
a La Walasowit.

Jan Blaf z Kostece / a
na Radowstfych.

Zikmunda z Puchova **Mapa království Českého** v Münsterově Kosmografii
a vtištěná Janem Kosořským z Kosoře v Praze r. 1554.

Příloha k časopisu „SBĚRATEL“ (zdarma).

Nákladem časopisu „SBĚRATEL“ v Praze 241-l.

Cena 40 kr.

Faksimile,
Příloha k časopisu
Sběratel, 1898

(Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK)

Výzkum dochovaných map v české Kosmografii v českých sbírkách a knihovnách (1951, 1954, 2018)

- 1951: (Roubík) v Národním muzeu, v Technickém muzeu, v Archivu MV v Praze. Archiv hl. města Prahy před zničením 1945, Ústřední archiv pozemkového katastru, Výzkumný ústav pedagogický J. A. Komenského v Praze, Státní sbírka mapová, Muzeum Mladá Boleslav, Náchod, Klatovy, Prostějov, Vysoké Mýto, Mělník.
- 1954: (Kuchař) v Národním muzeu v Praze, v knihovně františkánského kláštera v Praze, krajském muzeu v Pardubicích, městském muzeu v Nové Pace, muzeu v Jevíčku, univerzitní knihovně v Olomouci, arcibiskupské knihovně v Kroměříži, klášterní knihovně ve Vyšším Brodě. V jiných knihovnách podle výzkumu K. Kuchaře v roce 1954 mapy chyběly.
- 2018: Mapová sbírka PŘF UK, 12 s mapou a 8 torz

Wylan z Kojmburga / a na
Krumlowi it. Sprawce do
mu Kojmburgesko.

Joachim z Brada a na Hradu
cy. Narysowy Bander Králo
wstwy Cieskeho, a Zralege
mlosti Komornik.

Zymit Bata z Da be a nastra
komicych Krywowyh i Mistr pie
worowy Cieskeho a Komorn
nig geho mlosti Králowste.

Jacoblaw z Puffeyna / a na
Kaiserskym Pardubiech
Krále Gego mlosti Králo
a Komornik.

Ladla z Lobleny / a Na
Chlumce. Maffalek Dworn
Krále Gego mlosti w Kralo; cest;
a nad Appelacym Prezydent.

Jan Doita / Martinez / a na
Smeane / Purkrabie, Bartl
stegny.

Zymund hehly z
na Mestick / nad řeku o slawij
misto Bander w Amlowy
w cestě a Zralege mi: radda.

3 Dymie.

Giejt Zevlitz z Sfan
ffidn.

Jan Sanyuris z Dystupis
a Na Kopyblite.

Petr Slaup z Chotietis.

es Napravněný Omyslu
O Lati.

Kde jest polozeno spočít
tu při wyprawowání zemi
Cieske. Zi Lati / se strany
do wchody bdy zemi i No
rawo Pan / od Cieske / gessio
ze strany kři zemi Sles;
Pa / aprotoi Cenané cysti
ma / toci Kieka pat Lab
pocate senog bare w ho
pach / kare zemi Sleska a
Cislawdij. ic

Jan Zdarfky sejdaru.

Mikulaf Bulek z Hradu

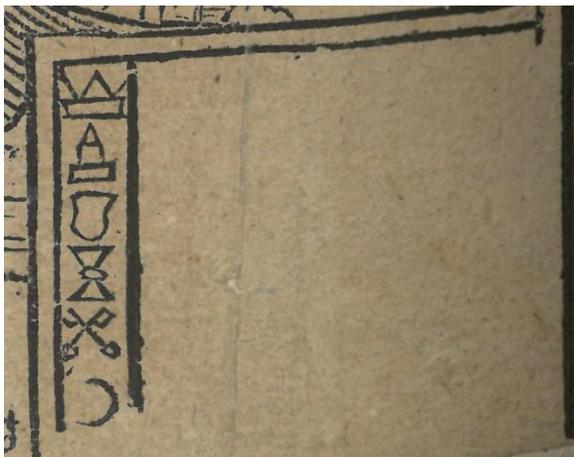
Giejt Wantura z Kiehnice
a Na Wakecorie.

Jan Alufal z Kofelce /
na Radowstreych.

Zikmund z Puchova, Kozmograffia Česká

mapa_vlepená_mezi_listy_CCCCLX_a_CCCCLXI

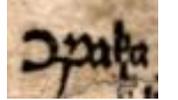
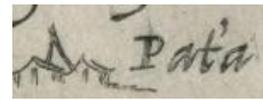
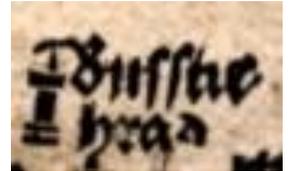
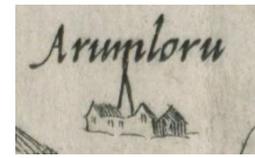
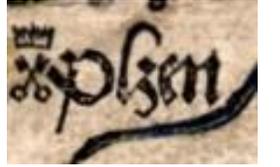
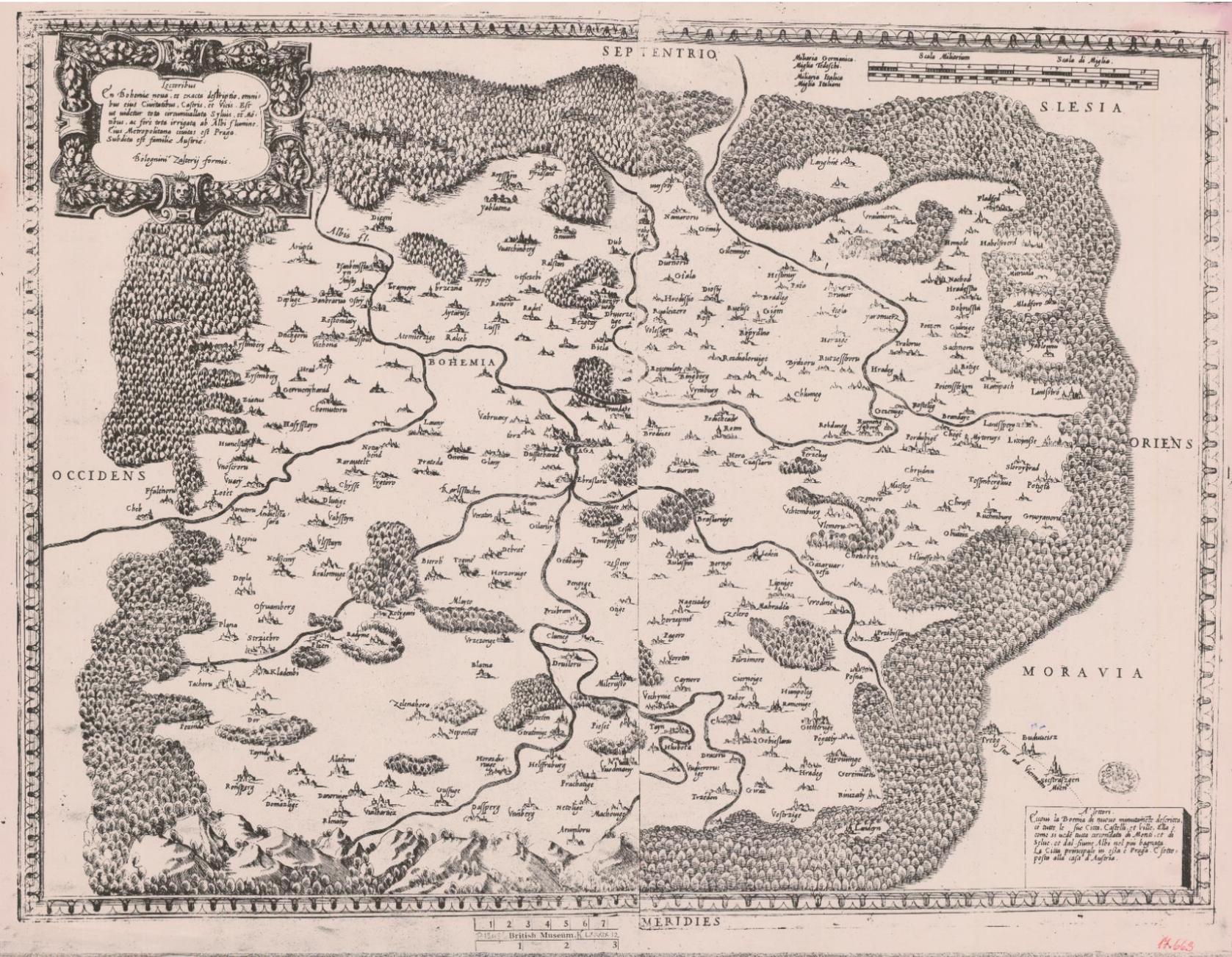
Vlastivědné muzeum
a galerie v České Lípě
Signatura: ST - 742

W Praze : Jan Kosořsky
z Skosoře, 1554.

Knihopis, K05969.

Provenience: Ex libris Bohumil
Malotín

B. Zaltieri (ca 1566)

Zdroj: The British library Map Collection

Zámek Rychnov nad Kněžnou,
Foto: novotnyart

Národní muzeum, foto: Olga Tlapáková

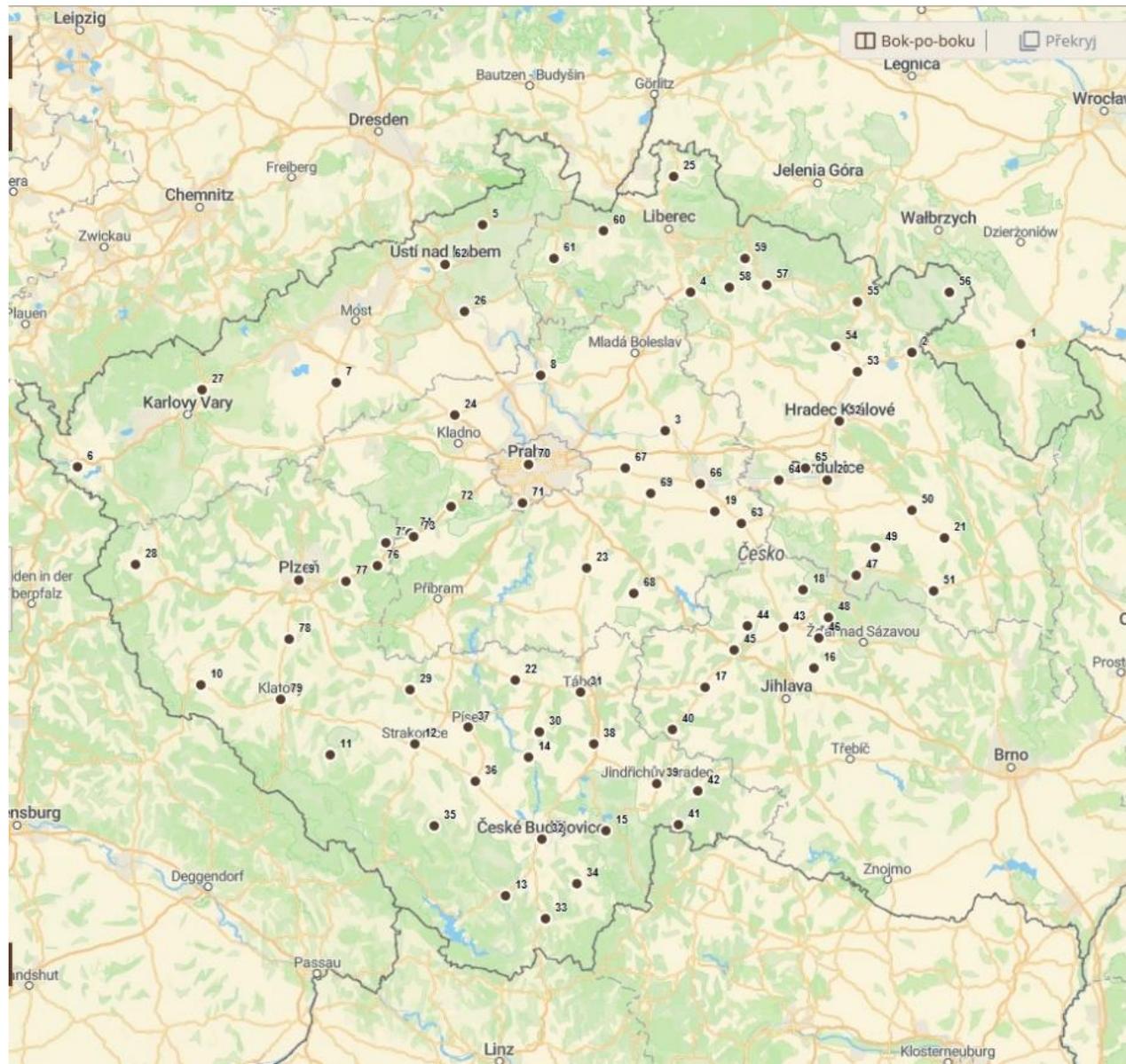

Kreibich, František Jakub Jindřich (1759-1833)

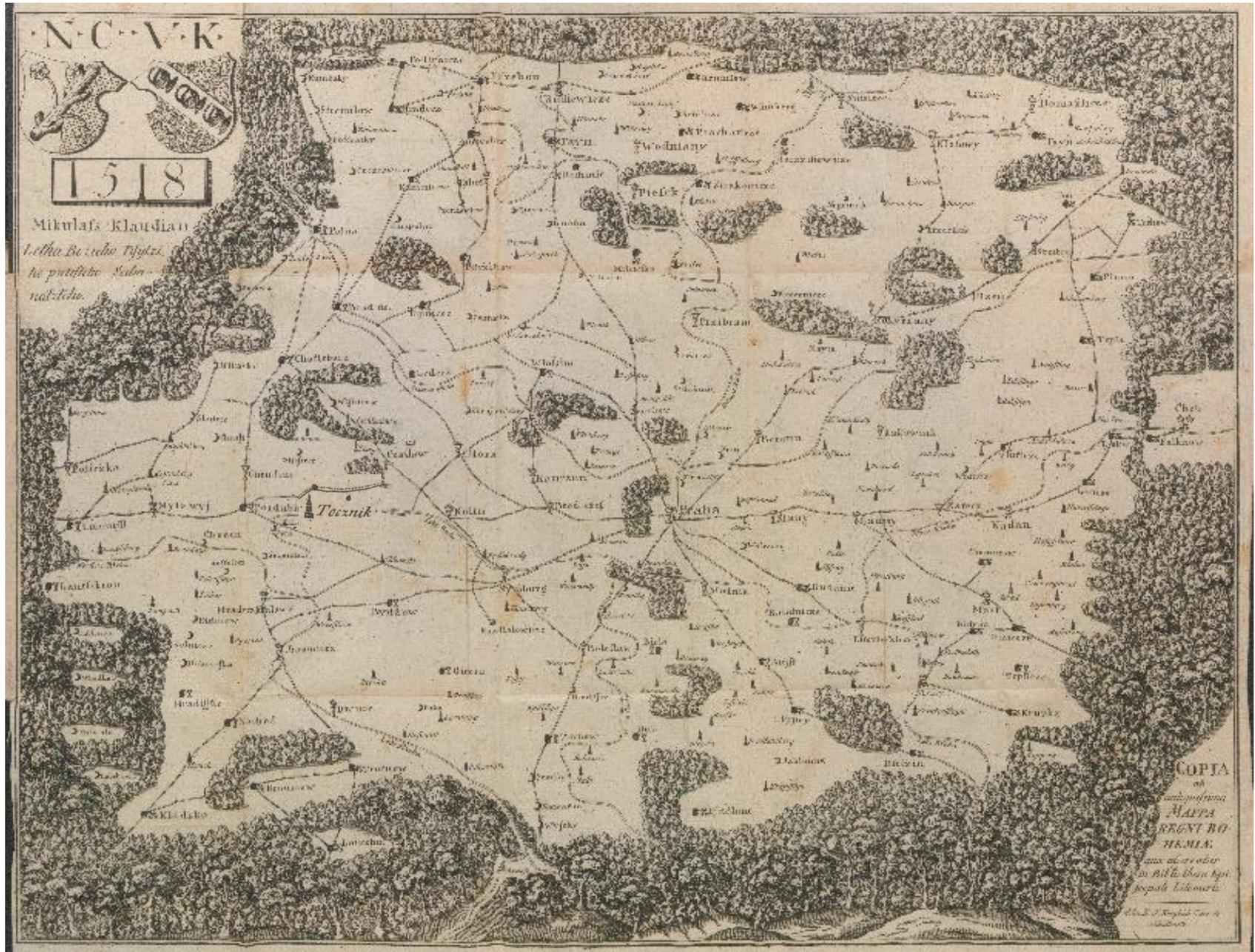
Kreibichova rukopisná kopie
 Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK

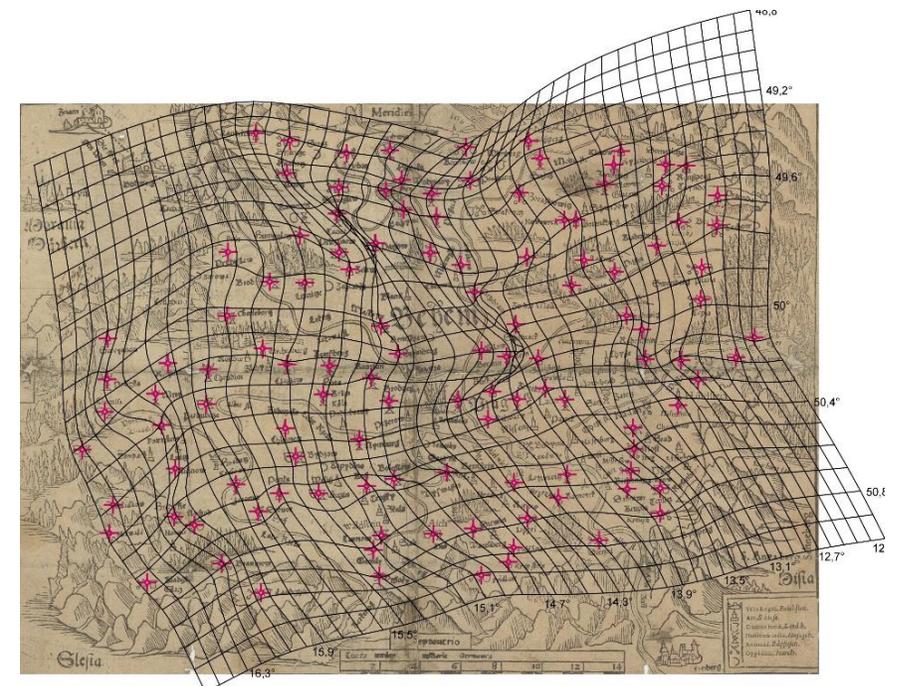
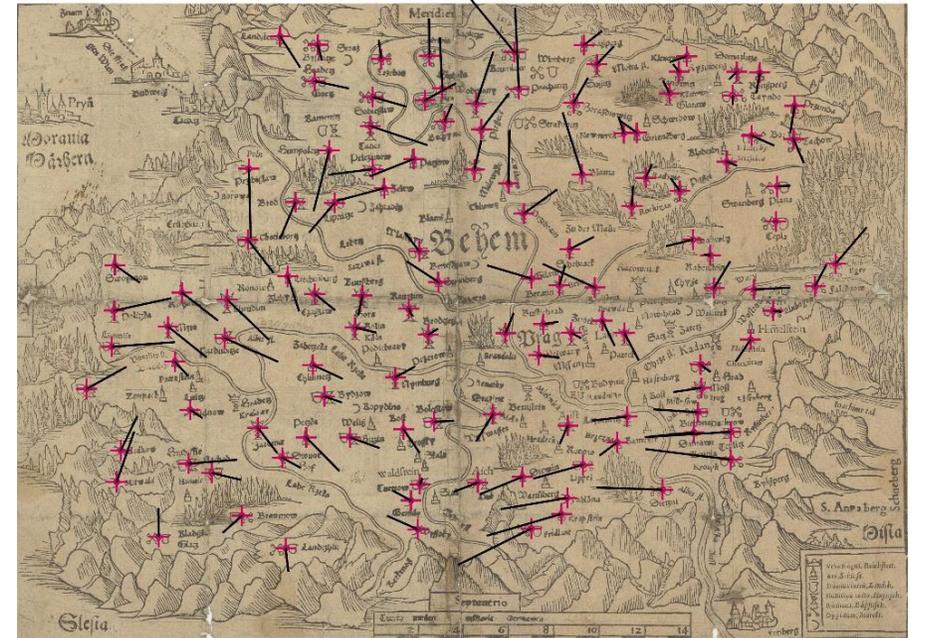
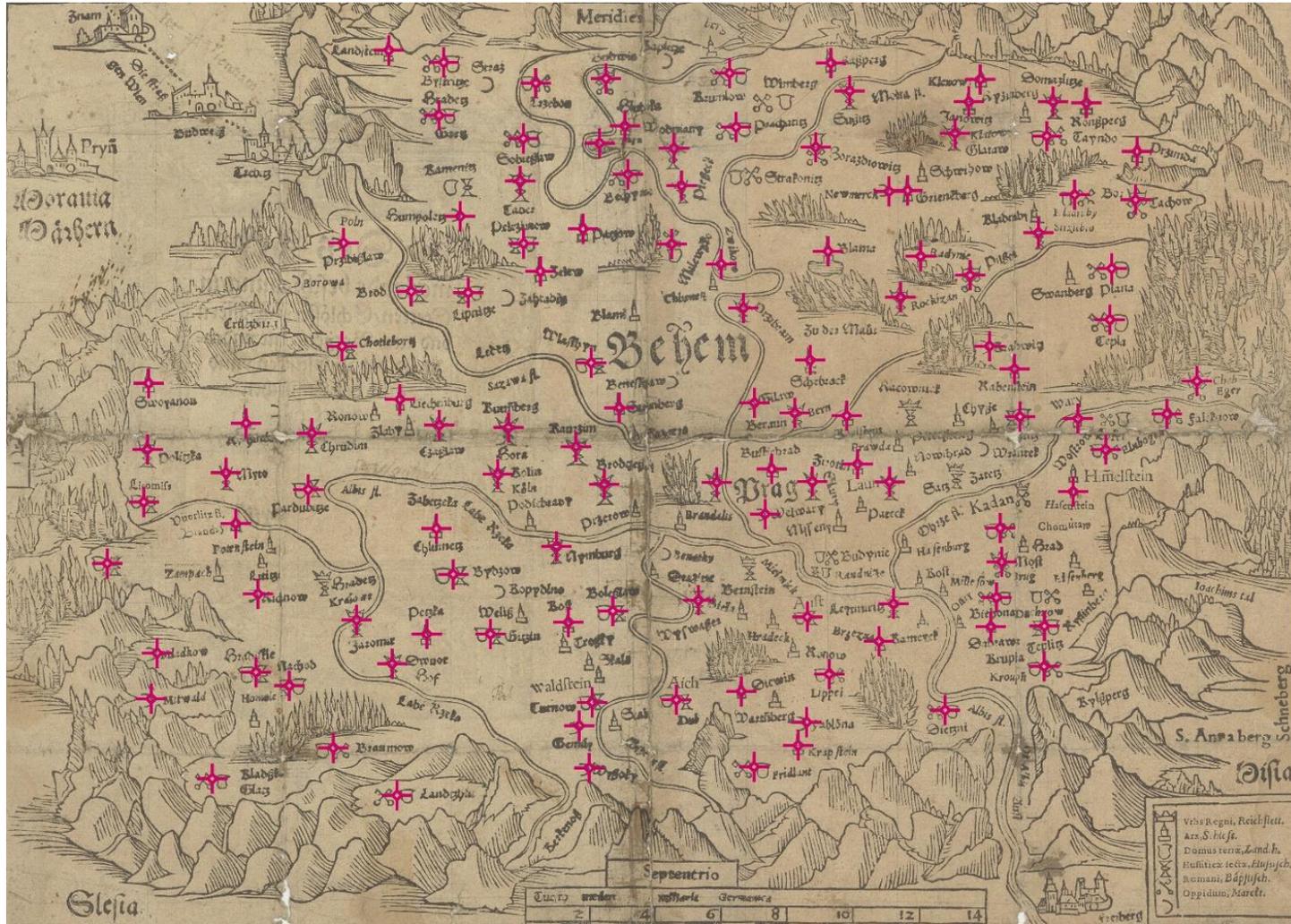
Zdá se, že tato mapa je hotová

Kronyka Cirkwni,
 w niej przybawienie a przybawienie cirkwe Cirkwe
 od grzebo powiaty a do leta Wlne 1532 woz
 prawnij Kroluani
 przed temi sly lety od 49
Bohuslawa Bilegowleho,
 knize strany pod obogl.
 Wprij pot wibec
 id e przedmowa a mnozymi zaznamenanij
 cirkw i zamieszeny slyo: gmat stanali pogit
 mozacich Kraluani mogi,
 od
Josefa Chalickeho,
 knize strany pod obogl.
 W Prage 1816.
 Wsklonek pismem o wladnem Kretel a Wltem,
 knize a t dopisy na listem meste w Demunijanskij
 wley w Wle 1532.

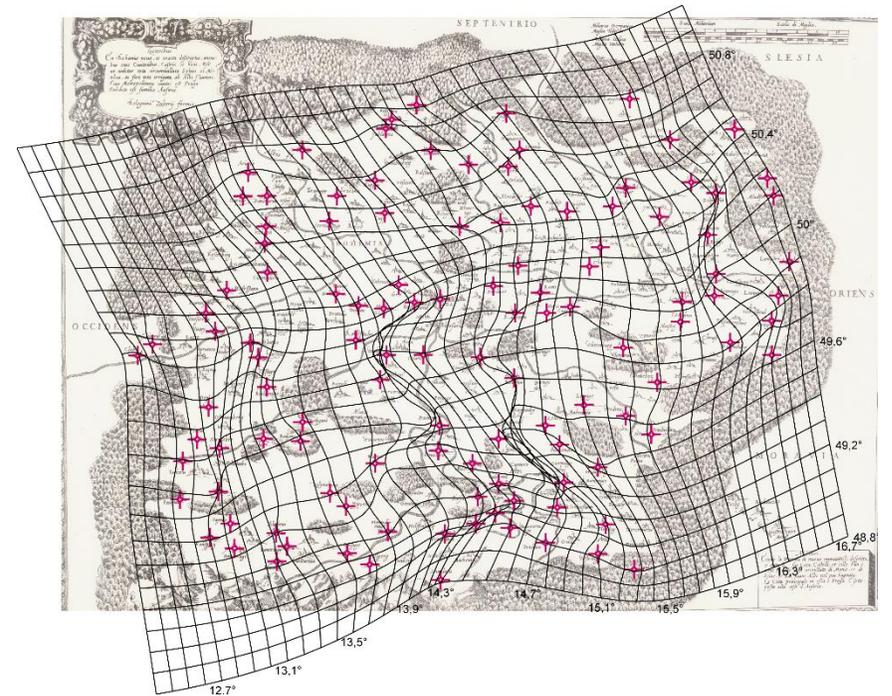
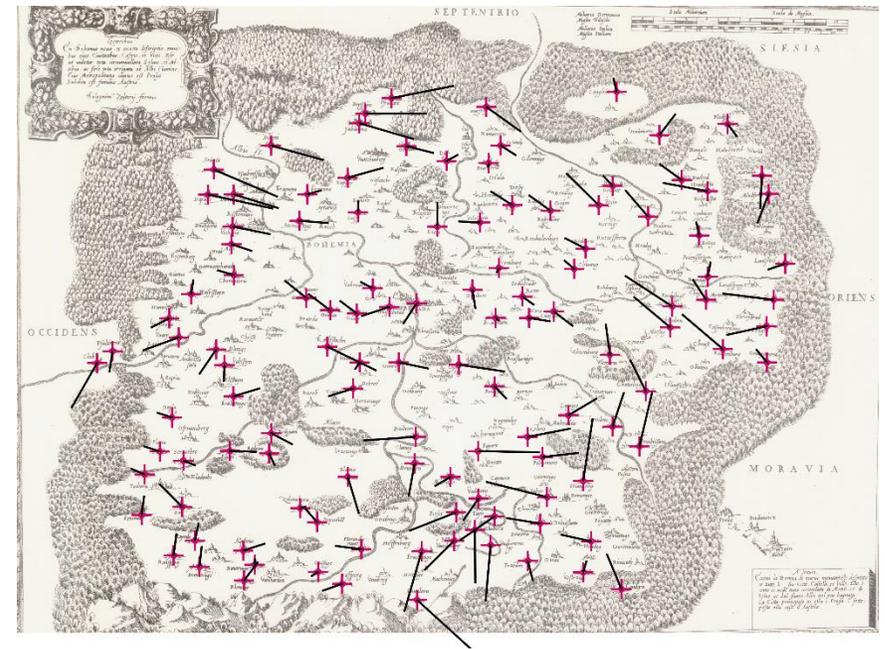
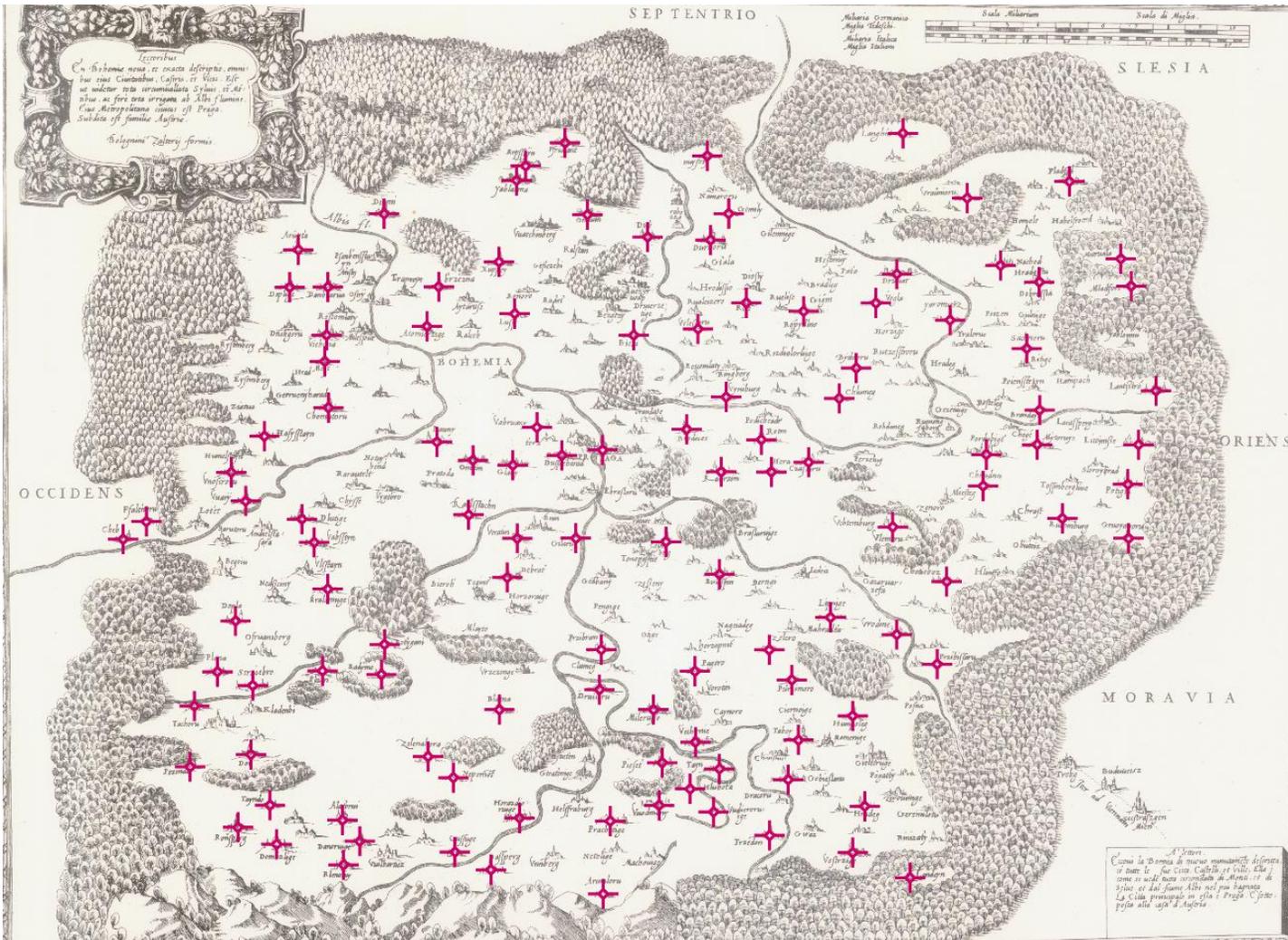
Zdroj: Knihovna Evangelické teologické fakulty UK

MapAnalyst - Münster

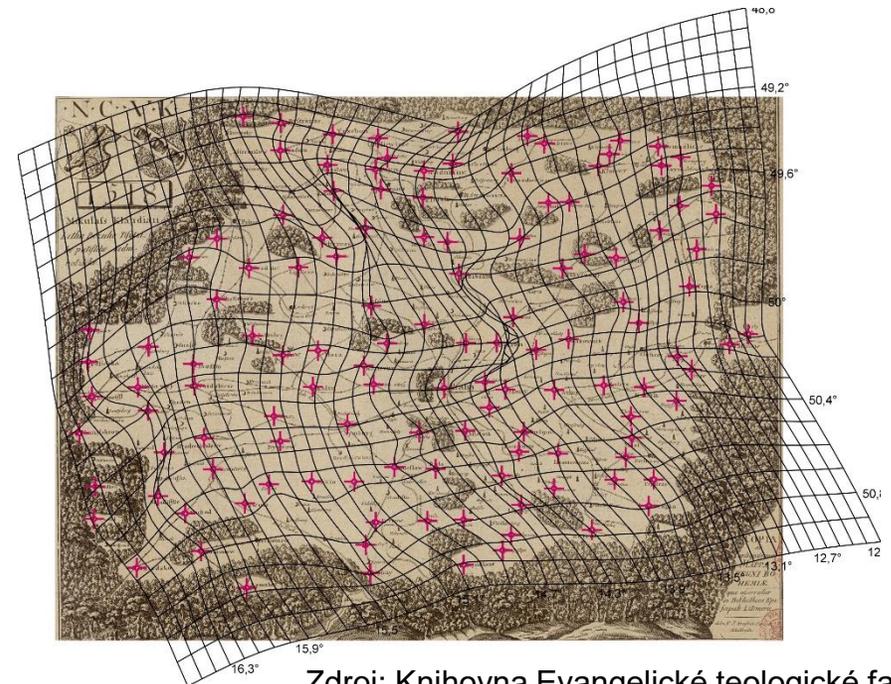
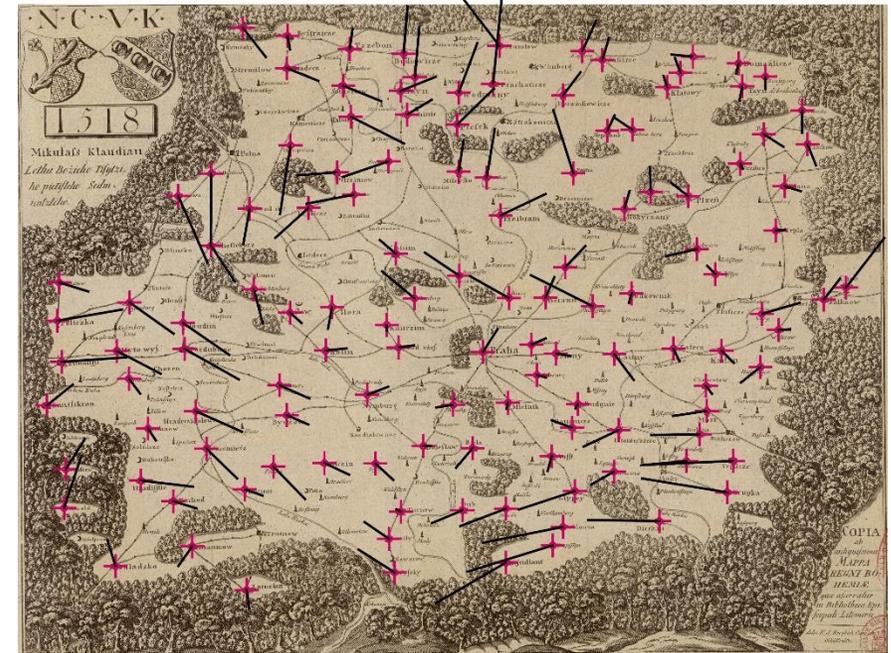
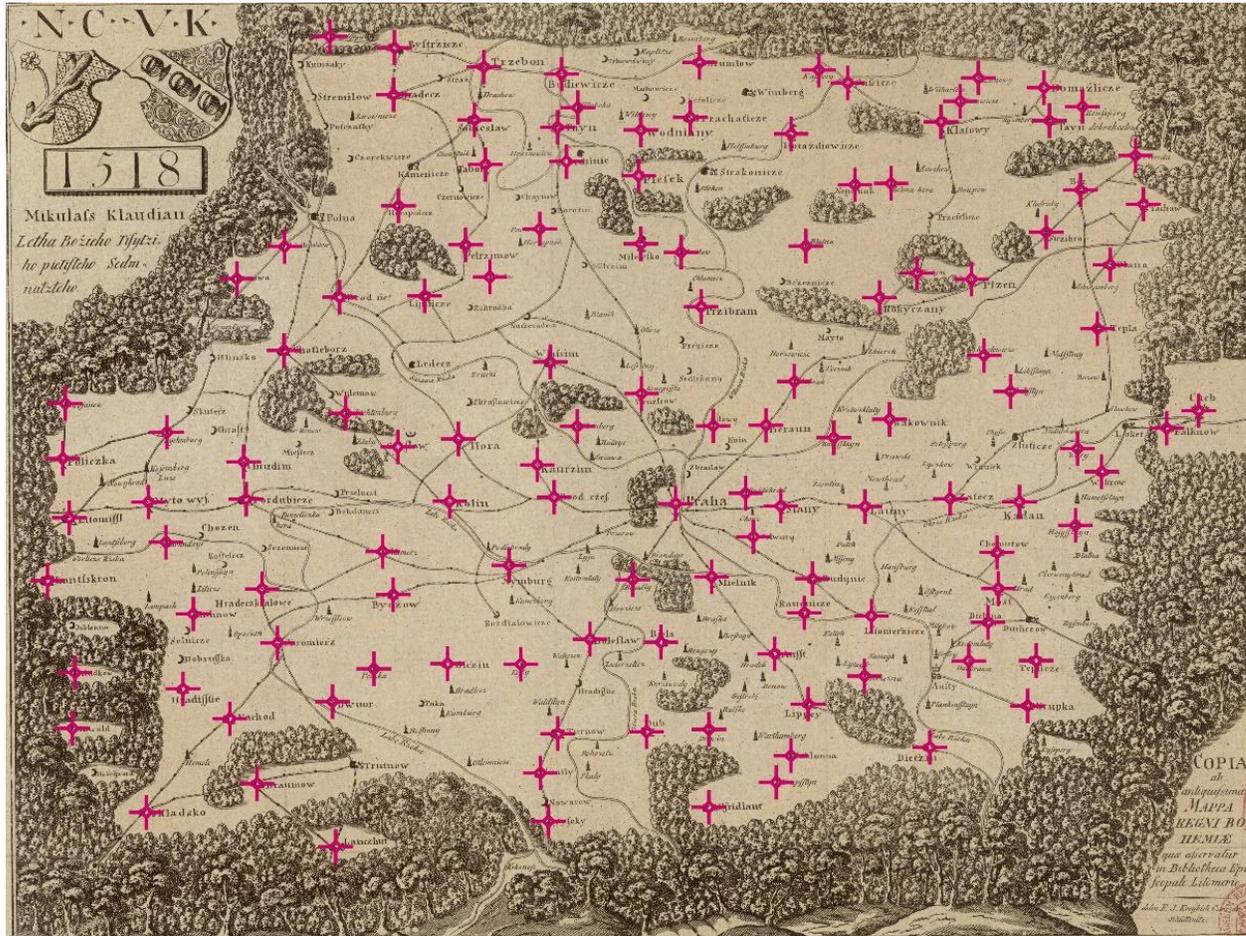

Zdroj: Mapová sbírka PŘF UK

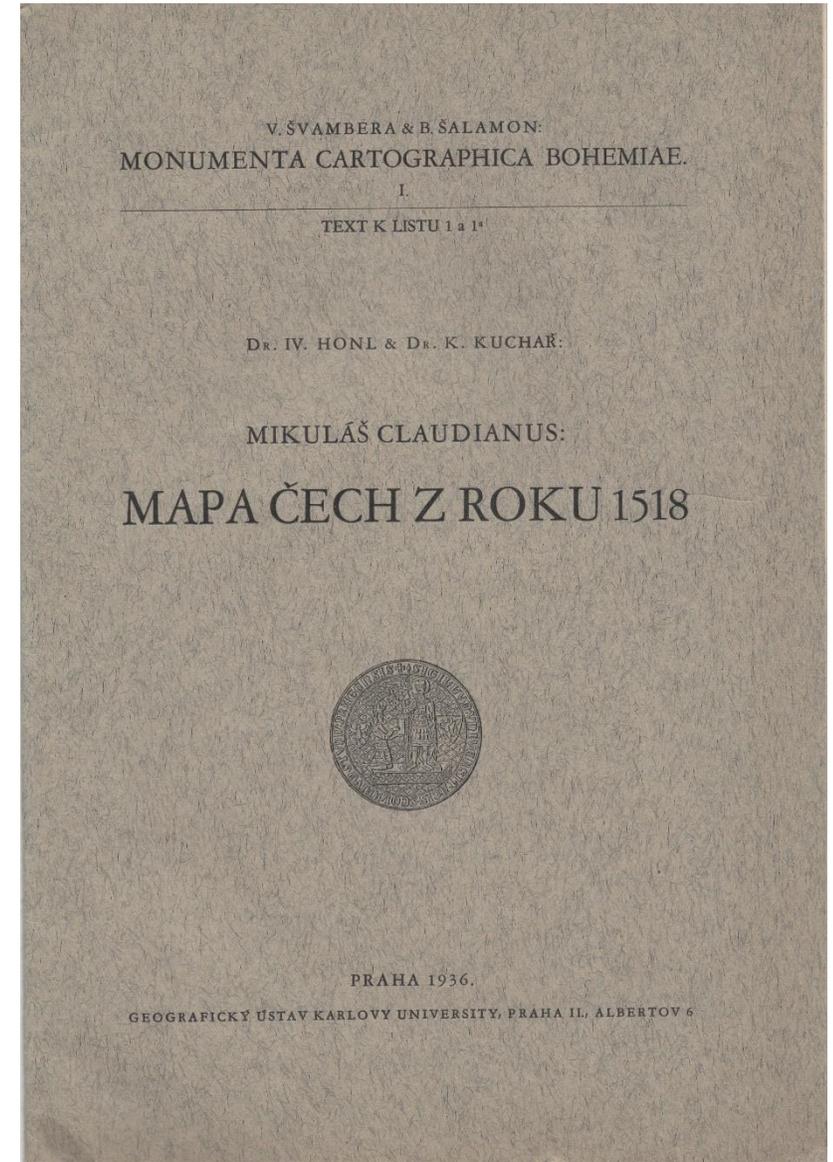
MapAnalyst - Zaltieri

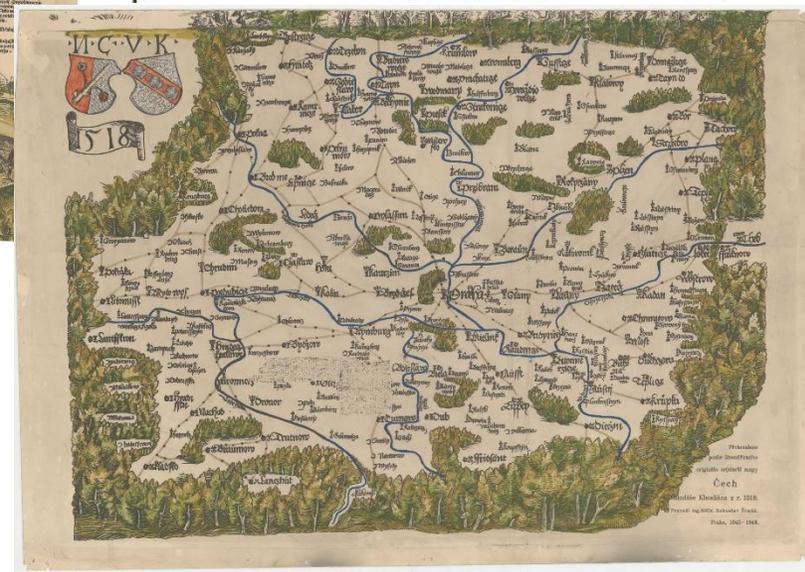
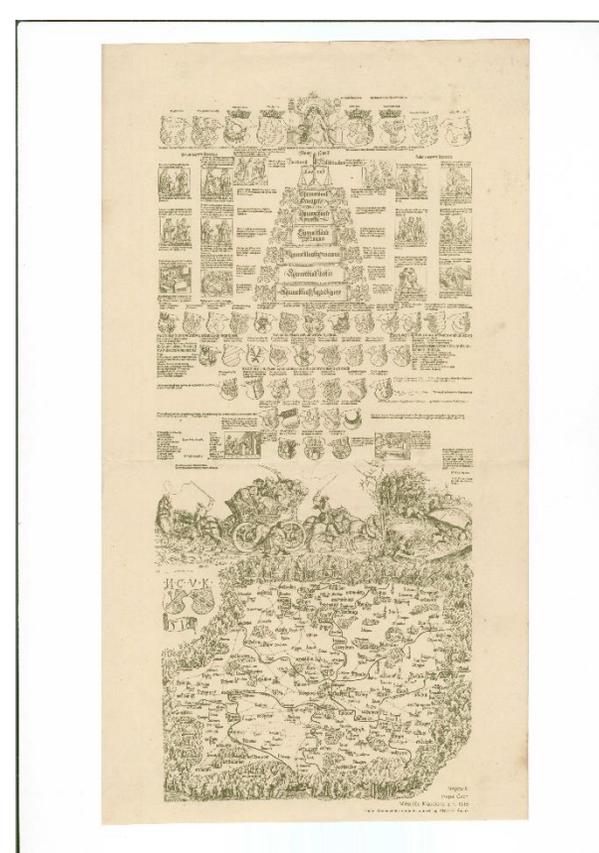
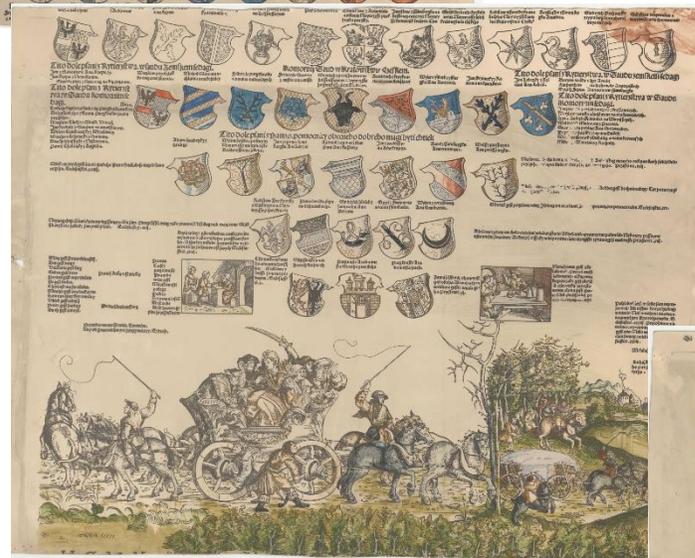
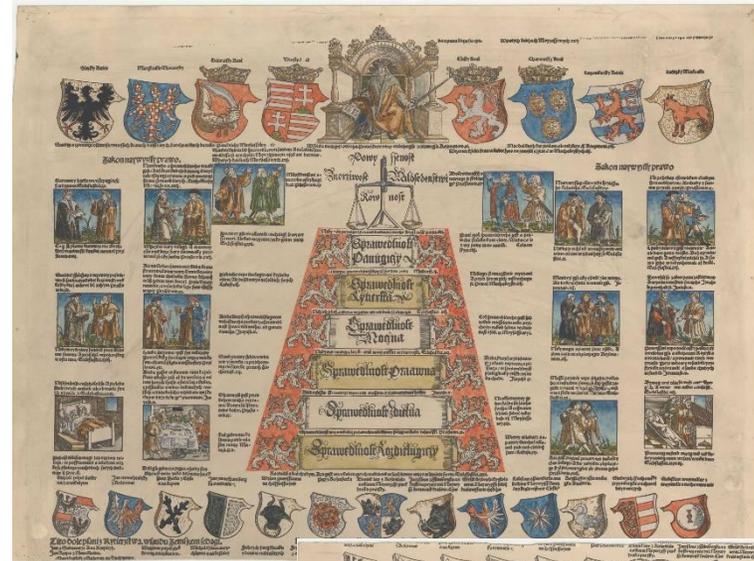

MapAnalyst - Kreibich

Monumenta Cartographica Bohemiae (1936-1938)

Prof. B. Šimák, MU Brno,
Reprodukce mapy 1945-48

Pamětní mince České národní banky

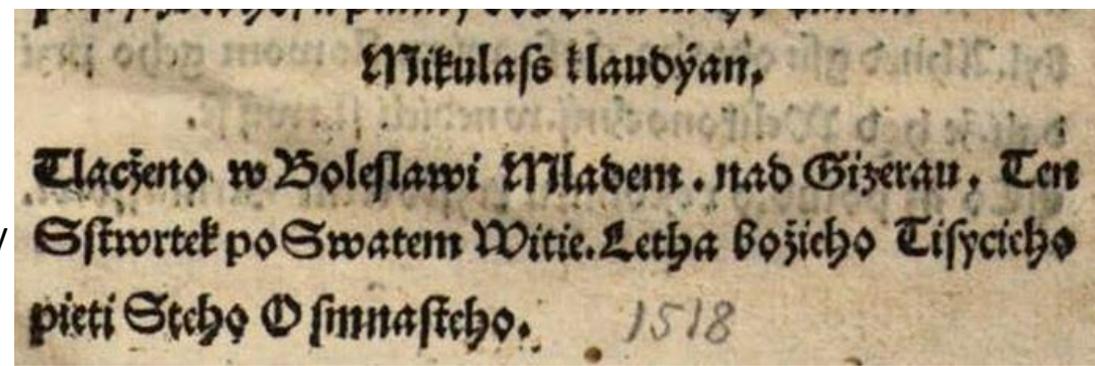

Klaudyánova společnost v Mladé Boleslavi

Shrnutí

- Klaudyánova mapa: 1. podrobná mapa Českého království i střední Evropy
- 280 sídel: 1. tematická mapa: náboženský, komunikační obsah
- 1. celé teritorium Čech
- Přesnost a srozumitelnost českých toponym
- Kosmografie S. Münster – rozšíření, bez autora
- Dvoustranná mapa Českého království (R 57) vyšla vždy, kromě 1. vyd.
- Cizojazyčná vydání byla tištěna ze stejné diskové desky a úpravy
- České vydání mapy bylo tištěno ze stejného štočku v Basileji (Z. z Puchova)
- F. J. J. Kreibich - spojení díla s M. Klaudyánem
- Neznámý zdroj sídel: hustěji Žatecko, Boleslavsko
- Následovníci: užívají m. značky, dodržují výběr sídel
- Redukce se zmenšením mapy (185, 240, 274)
- Písmo: švabach, rotunda, kurzíva, tisková antikva
- Kartometrické analýzy: úhel stočení 166°(j. orientace)
úhel stočení 15° (s. orientace)
- Největší zkreslení: oblasti Tábořska a Berounska.
- Vektory posunů: nejdelší v oblasti jižních a severních Čech.
- Vysoká úroveň české kartografie v 16. století

Zdroj: Národní knihovna ČR

Bibliografie: nejdůležitější práce o Klaudyánově mapě

- BOHATCOVÁ, Mirjam. (1979) Vydavatel a tiskař Mikuláš Klaudyán. *Časopis Národního muzea*, 148, 33–67.
- BOHATCOVÁ, Mirjam. Höltzlův jednolist s Klaudiánovou mapou Čech. *Strahovská knihovna: sborník Památníku národního písemnictví*. Praha: Památník národního písemnictví, 1980, 14, 39-47.
- BURMEISTER H. (1964). *Sebastian Münster: eine Bibliographie mit 22 Abbildungen*. Wiesbaden: Guido Pressler.
- ČÁBELKA, M., POTŮČKOVÁ, M., BAYER, T. (2010): Maps of Czech Lands in the Period 1518–1720 from the Map Collection of Charles University in Prague. *Lecture Notes in Geoinformation and Cartography*, 199089, 545–559.
- HONL, Ivan a Karel KUCHAR. *Mikuláš Claudianus: Mapa Čech z roku 1518 : text k listu 1 a 1a*. Praha: Geografický ústav Karlovy university, 1936. *Monumenta cartographica Bohemiae*. V. Švambera & B. Šalamon.
- KOLÁR, Jaroslav. Takzvaná mapa Čech Mikuláše Klaudiána: pokus o významovou interpretaci. *Strahovská knihovna: sborník Památníku národního písemnictví*. Praha: Památník národního písemnictví, 1980, 14, 49-73.
- KUCHAR, Karel. [Klaudiánova mapa Čech]. *Kartografický přehled*. 1951, 6, 61.
- KUCHAR, Karel. Mapy Čech v Münsterových kosmografiích. *Kartografický přehled*. 1954, 8, 87-92.
- KUCHAR, Karel. Míle na Klaudyánově mapě. *Sborník Československé společnosti zeměpisné*. 1937, 43(1), 115-116.
- KUCHAR, Karel. Zalteriho kopie Klaudyánovy mapy. *Kartografický přehled*. 1957, 11, 112-119.
- KUCHAR, K. (1959): Vývoj mapového zobrazení území Československé republiky – Mapy českých zemí do poloviny 18. století. Ústřední správa geodézie a kartografie, Praha.
- ROUČKA, Bohuslav. Výzdoba Klaudyánovy mapy Čech a její obsah. *Kartografický přehled*. 1960, 12, 40-69.
- ŠIMÁK, Bohuslav. Mapa Zikmundova z Puchova a její původ. *Sborník Československé společnosti zeměpisné*. 1946, 51(1), 1-10. ISSN 0036-5254.

GEOGRAFICKÁ SEKCE PŘÍRODOVĚDECKÉ
FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY,
MAPOVÁ SBÍRKA A KNIHOVNA GEOGRAFIE
POŘÁDAJÍ VÝSTAVU

Mikuláš Klaudyán

první mapa Čech 1518

23. 5. – 31. 12. 2018

Albertov 6, Praha 2

2. patro, předsálí Mapové sbírky
Vstup volný

Otevírací doba:

po-pá 9. 00-17. 00

(mimo dny pracovního klidu)

Výpůjčky výstavy

10. 2. 2020 - 6. 4. 2020

Mikuláš Klaudyán - první mapa Čech

Městská knihovna a Infocentrum
Dolní Bousov

9. 1. 2019 - 31. 5. 2019

Mikuláš Klaudyán - první mapa Čech

Gymnázium Teplice

6. 6. 2019 - 15. 10. 2019

Mikuláš Klaudyán - první mapa Čech

Muzeum Beskyd Frýdek-Místek

Děkuji za pozornost

<http://www.mapovasbirka.cz>

novotn48@natur.cuni.cz